

PAROLA

XXV. évfolyam

A közösségi fejlesztőmunka folyóirata

2015/1. szám

TARTALOM

Sain Mátyás: Közösségi tervezéssel Budafokért	1
Közbizalom 2014 <i>Nincs változás, de... talán a civilek</i>	5
Jenei Orsolya: Nem csak térkép e táj. <i>Közösségfejlesztés Nigerben térképészeti és közösségi média módszerekkel</i>	6
Molnár Ádám Gábor: A közösség új színterei. Settlement típusú közösségi ház funkciók a digitális korban	12
Kovács Tímea Éva – Peták Péter – Sebály Bernadett – Varga Máté: Közösségszervezéssel a szociális tűzifaért	16
Hogy volt...?	28
<i>Józsa Kálmánné Martinecz Márta: A közösségfejlesztés, mint a helyi cselekvés öntevékeny mozgásba hozásának végső esélye. A Nagyrábéi Baráti Kör és Egyesület alakulása, működése</i>	28
<i>A faluházak – Péterfi Ferenc jegyzete</i>	39
<i>Lóránt József köszöntője a Zalaszentlászlói Faluház fennállásának 30. évfordulójára rendezett ünnepségen</i>	39

Sain Mátyás: Közösségi tervezéssel Budafokért

A *közösségi tervezés*, értsünk alatta bármit is (és máris helyben vagyunk, mert e cikk egyik témája éppen ez: miként értelmezzünk egy közösségi tervezési folyamatot?), igen nehezen megfogható valami. Egyrészt gondolunk itt egy aránylag jól behatárolható tervezési, együttgondolkodási módszertanra és eszközkészletre, de egyben egy tervezési paradigmára, sőt, akár egy kormányzási modellre is. Abban, hogy ezt a módszertant ki, milyen motivációval és milyen célra használja, nyilvánvalóan jelentős eltéréseket fogunk látni, ha elkezdünk közösségi tervezési akciókat, projekteket elemezni.

Talán segít eligazodni a fogalmi, a fogalmak mögött álló gondolati, és a szóhasználati zűrzavarban, ha a kötelezően, menetrend szerint lefolytatandó *társadalmasítást* eleve külön bugyorba tesszük. Persze a rokonság elvitathatatlan, de két olyan lényegi különbség is van, ami indokolhatja, hogy ne mossuk össze e két fogalmat. Az egyik a

motivációs háttér: a társadalmisítást különösképpen senki sem szeretné, azt egyszerűen kell. A másik a dolog merevségéből, az előírt határidők kötelező betartásából következik. A közösségi tervezés egy közös tanulási folyamat, ami erősen sérül, ha korlátok közé kényszerítik, és lényege a rugalmasság, a folyamatos újratervezés.

A közösségi tervezés egyik alapvető kritériuma és feltétele, hogy valaki, valakik azt nagyon akarják. Egyrészt túl sok és folyamatos finomhangolást igényel, másrészt túl könnyű elcsalni/lepapírozni ahhoz, hogy igazi motiváció nélkül eredményeket hozzon, vagy akárcsak a legalapvetőbb elvárásokat teljesítse. A következőkben vizsgáljuk meg a fenti gondolatok tükrében egy nemrég lezárult, egyéves, Norvég Civil Alapból támogatott tervezési folyamatot, amelyet a Promontorium Polgári Casino nevű budafoki civil szervezet valósított meg.

Továbbra is az elmélet felől közelítve a konkrét példához, nézzük meg, milyen motivációs háttér lehet vagy szokott lenni a közösségi tervezés kezdeményezése mögött. Álljon itt három verzió:

- egy konkrét érdeksérelem miatt állampolgári vagy civil aktivitás kezdődik (ez persze történhet közösségfejlesztők, közösség-szervezők, vagyis külső „beavatkozók” hatására), és a közösség szeretne egy olyan konszenzusos, a résztvevők nagy száma által legitimált alternatívát letenni az asztalra, amivel kikényszeríthet egy számára kedvezőbb döntést egy adott ügyben;
- egy meglévő helyi társadalmi szerveződés, civil szervezet az általa képviselt ügyekhez szeretne szélesebb társadalmi bázist teremteni, ezzel saját pozícióját, szervezetét is megerősíteni;
- egy konkrét ügyben a döntési pozícióban lévő csoport szeretné a döntéshozatali (vagyis tervezési) folyamatba bevonnai az érintetteket, és ennek segítségével jobb, mindenki számára előnyösebb döntéseket hozni.

A budafoki példában az első két tényező bizonyosan tetten érhető. Kezdve a másodikkal: a Promontorium Polgári Casino évek óta próbál hatást gyakorolni a mindenkori kerületi vezetésre annak érdekében, hogy Budafok használja ki a múltjában és elsősorban is a belváros építészeti

örökségében rejlő potenciált, a zavaró tényezőkkel pedig foglalkozzon érdemi módon, átgondoltan, integráltan. A Casino, bár a saját erőforrásain felül több neves szakértőt is bevont a munkába, a korábbi években nem tudott a döntéshozókhöz érdemben eljutni. A kerület vezetése, ha nem is szimpatikus, de valamennyire érthető módon riválist, kéretlen véleményezőt látott az egyesületben. Érett tehát a helyzet ahhoz, hogy a Casino saját álláspontját a szélesebb nyilvánosság erejével támogassa meg, és ezzel utat találjon a döntéshozókhöz.

A konkrét lökést azonban mégiscsak az „egyes típusú” motiváció adta: 2013-ban a piac felújítása, illetve a korábbi moziépület újrahasznosítása kapcsán az önkormányzat olyan irányba indult el, amely szélesebb körben is kiverte a biztosítékot. A felháborodás és a közvélemény felbolydulása kellő motivációt jelentett a Casino némileg már megfáradt tagjai számára ahhoz, hogy megfogalmazzák és támogatásra benyújtsák azt a közösségi tervezési projektet, amely végül 2014 során megvalósult.

A tervezés menetét, eredményeit azonban alapvetően mégiscsak meghatározta a második pontban jelölt motivációs háttér, vagyis az a tény, hogy az egyesület évek óta képviselt egy véleményt, amelyre tanulmányokat is készített vagy készíttetett, és amely a budafoki közéletben a Casino szimpatizánsai számára már ismert volt. A közösségi tervezési folyamat tehát ezt a véleményt és álláspontot volt hivatott bemutatni a szélesebb közösségnek, és a műhelymunkák, beszélgetések során ennek szerezni helyi támogatottságot.

E sorok írójának, aki a folyamatban külsős, a helyzetről nem sokat tudó és általa egyáltalán nem érintett facilitátorként vett részt, eleinte némi meghasonlottságot jelentett, hogy az egyesület – a folyamat gazdjaként – a már elkészült tervek és ötletek ismertetésével lép a helyi társadalom elé. Ez, ha közösségi tervezésről beszélünk, elvileg nem túl szerencsés, hiszen a nulláról való közös építkezéshez képest némileg a társadalmisítás módszereire hajaz. A megfelelő fórumok és eszközök biztosításával azonban mégis úgy alakult a tervezési folyamat, hogy aránylag szabad teret kaptak a résztvevő érintettek, partnerek, beleértve az iskolás korosztályt is, amely erre alkalmas eszközökkel külön is meg lett szólítva.

Az egész egyéves folyamatnak, kicsit talán egyszerűsítve, az volt tehát a célja, hogy a Casino és a köreibe vont szakemberek által letett fejlesztési koncepció valamiképpen átjusson azon a falon, amely a kerület vezetése és a civil szféra között húzódott. Ehhez a legfőbb eszköznek a helyi társadalom, a helyi szereplők támogatásának megnyerése ígérkezett. A sikerhez azonban hozzájárul még egy tényező, amellyel talán a projekt tervezői sem számoltak. Ez a tényező pedig a közösségi tervezés eszköztárában volt kódolva, és az általa létrejövő siker egyben a közösségi tervezés módszertanának eredményességéről, sikeréről is szól.

A tervezési folyamat legelső állomása egy vezetői kerekasztal volt, amelyen a kerület különböző erővonalainak kulcsszereplői vettek részt. Az előzmények ismeretében érthető módon a rendezvény szervezését sok stressz és aggodalom kísérte. A gyülekezés alatt a levegőben is vibráló feszültség egyértelműen annak szólt, hogy vajon a Casino és szimpatizánsai, illetve a kerület vezetése hogyan fognak kijönni ebből az első összecsapásból. A fórum levezetését ugyanakkor egy olyan facilitátorra – e cikk írójára – bízták, akinek nem csak esélye nem volt a helyi viszonyok átlátására, de nem is törekedett erre, mindössze előhúzta a nemzetközi szakirodalomban az ilyen típusú összejövetelekre „hitelesített” eszközt – az ötletbörze két változatát – és minden előzetes intelem ellenére, hiszen más nem is tudott volna tenni, belefogott a közös ötletelésbe.

Az első kérdés a városrész értékeiről, a második a fejlesztendő területekről szólt. A módszertan pedig követte a szokásos előírást, azaz mindenki egyforma módon és mértékben kapott lehetőséget az ötleteinek felsorolására, az elhangzottakat pedig a facilitátor nagy csomagoló-papírokon rögzítette. A helyzet pozitívumainak, erőforrásainak összeírása általában kellemes konszenzust teremt. Itt sem volt másképp, hiszen a politikai erővonalaktól függetlenül a városrész megítélésében nem voltak lényeges eltérések; világossá vált tehát, hogy az érdekek

gyakorlatilag egyeznek. A közös gondolkodás során a mintegy 50 fős létszám sem volt akadály.

A légkör hamar oldottá vált, a résztvevők talán meg is feledkeztek kezdeti félelmeikről, a táblán gyarapodó erőforrások és beavatkozási területek látványa pedig érezhető motivációt teremtett a konstruktív együttműködéshez. A fórum végén mind a szervezők, mind a városvezetés képviselője kifejezte szimpátiáját az ilyen jellegű együttműködéssel kapcsolatban, és ez a pozitív felhang talán – legalábbis a korábbi évek csatározásaihoz képest – fennmaradt a tervezési folyamat végéig.

A projekt sikerességét pedig jól mutatja, hogy a helyhatósági választások utáni programalkotó légkörben a Casino által tett javaslatok szinte észrevétlenül beépültek a kerület hivatalos programjába.

Zárásként el kell mondani, hogy ez a rövid összefoglaló egy szubjektív, néhány benyomáson alapuló leírata az egyéves munkának, amely korántsem tükrözi annak valamennyi aspektusát és árnyalatát. Az írás célja nem is elsősorban a budafoki munka akkurátus bemutatása, hanem csak egy röpké pillantás a közösségi tervezés perspektíváira, bukkanóira egy friss, többé-kevésbé sikeres projekt kapcsán.

További részletek:

A projekt részletes bemutatása a Promontorium Polgári Casino honlapján: <http://www.promontoriumcasino.hu/kozossegi-tervezes-belvarosi-ter/>

A munka zárótanulmánya: http://www.promontoriumcasino.hu/wp-content/uploads/Budafok-jovoje_final_honlap.pdf

Összefoglaló cikk az Építészfórumon: <http://epiteszforum.hu/megjelent-a-promontorium-polgari-casino-budafok-belvarosara-megfogalmazott-civil-szakertoi-kiadvanya>

2015. január 26.
sainmatyas@ltk.hu

Közbizalom 2014

Nincs változás, de... talán a civilek

Tíz éve kezdték el hazai közösségfejlesztő szervezetek¹ felmérni, vizsgálni a közbizalom magyarországi állapotát. Az életünket körülvevő legfontosabb társadalmi intézményekhez fűződő viszonyokat vizsgáljuk; kérdéseink a velük kapcsolatos bizalom, illetve bizalmatlanság mértékére irányultak. Az összesítésből kiolvasható közvélekedést nevezzük elemzésünkben összefoglalóan közbizalomnak. 2014. szeptember-október hónapokban 1600 válaszadó véleménye szolgált 2014-es elemzésünk alapjául. Nem reprezentatív mintán történt kutatásról van szó, vizsgálatunk szűrőpróba szerű mintavételre épült.

A válaszok összesítése alapján érvényes a korábbi évek megállapítása: *a bizalom általános hiánya, tartós, mélyponti stagnálás jellemezte a magyar társadalmat 2014-ben is.*

Továbbra is első helyen és fokozatosan erősödően van a civil-nonprofit szervezetek iránti bizalom Magyarországon. A leginkább bizalommal jelzett intézmények között volt a hazai rendőrség, viszonylag elfogadható bizalmi jelzést kaptak a megkérdezettek által az önkormányzatok is.

A másik végletként azt tapasztaljuk, hogy továbbra is mélyen lesújtó a hazai politikusok és a parlament bizalom indexe. Lassan közhellyé válik ez a tapasztalat: a politikai elit bizalmi mélyrepülése. Aggályosnak tartjuk, hogy ez a jelenség a bizalmatlanság élményét a magyar polgárok folyamatosan érő, erős ingerévé tette.

Kutatásunknak másik fontos iránya a helyi, kitüntetetten a lakóhelyi ügyekben való részvételhez való viszonyulásunk. A „*Mit gondol, tud-e valamilyen befolyással lenni a lakóhelyét érintő döntésekre?*” kérdésünkre, az inkább pozitív – tehát a befolyás esélyét érzékelő – válaszok aránya 2014-ben némileg emelkedett, és valamelyest csökkent az ezekre adott válaszok között az inkább negatív megítélés.

[2014-es Közbizalom felmérésünkben](#) nem tudunk megnyugtató képet vázolni. Fontosnak tartjuk, hogy, bár még messze nem beszélhetünk szervezett és erős civil társadalomról Magyarországon, *javulóban van a civil nonprofit szervezetekkel kapcsolatos bizalmi index.* Talán – tudattalanul, vagy nagyon is tudatosan – ezért is váltak jóval gyakoribbá 2014 tavasza óta a politikusok és a hatalmi szereplők támadásai a magyar civilek irányában. Ezekkel azoknak a szervezeteknek a legitimitását, jó hírét, az irántuk való bizalmat igyekeznek – széles médiafelületeken is – letörni, akik a közbizalom tekintetében velük ellentétben éppen felfelé tartanak a társadalom megítélésében. Úgy látjuk azonban, hogy mindezzel *mégsem sikerült a politikai-hatalmi elitet képviselőknél magukkal rántaniuk a bizalmatlanság irányába a civilekről való közvélekedést.*

Budapest, 2015. február

Összeállította:

Péterfi Ferenc közösségfejlesztő

További információk: peterfi@kkapcsolat.hu

Állampolgári Részvétel Hete: <http://reszvetelhete.net>

Civil Kollégium Alapítvány: <http://civilkollegium.hu>

Közösségfejlesztők Egyesülete: <http://kozossegfejlesztes.hu>

¹A Közösségfejlesztők Egyesülete, a Civil Kollégium Alapítvány, a SZÖVETSÉG a Közösségi Részvétel Fejlesztéséért elnevezésű civil szervezetek és a hozzájuk kapcsolódó netPUBLICA Alapítvány állnak elsősorban a kutatás mögött.

Jenei Orsolya: Nem csak térkép e táj. Közösségfejlesztés Nigerben térképészeti és közösségi média módszerekkel

BEVEZETÉS

Az elmúlt évtizedben az internet adta lehetőségeknek köszönhetően a közösségfejlesztés korábban nem ismert, izgalmas módszerei láttak napvilágot, melyek mind a modern, mind a tradicionális társadalmakban új utakat nyitottak meg. Ebben a rövid beszámolóban az internetre alapuló közösségi térképészeti módszert fogom áttekintően ismertetni, illetve alkalmazására egy konkrét példával szolgálni a Nigerben szerzett tapasztalataim bemutatásával.

Nigerben, egy mikroprojekt támogatásnak köszönhetően, 2013-ban létrehoztam a [Mapping for Niger](#) (Térképészettel Niger jövőjéért) és közösségi térképészettel és közösségi médiával foglalkozó

projektet a [niamey-i egyetemen](#), mely a mai napig sikeresen működik, növekszik és formálódik a hallgatók aktív részvételének köszönhetően. A módszer itthoni alkalmazására is számos lehetőséget látok, így a hazai közösségfejlesztés számára is új ötletekkel szolgálhat ez a beszámoló.

A TÉRKÉPÉSZET MINT KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSI ESZKÖZ

OpenStreetMap, a térképek Wikipédiája

Az OpenStreetMap [OSM](#) egy internetalapú térképészeti projekt, a [Wikipédia](#)

mintájára jött létre 2004-ben, azzal a céllal, hogy egy ingyenes, szabadon felhasználható, letölthető és szerkeszthető térképet hozzanak létre az egész világról.

A GPS és az internet korában a térképészet ma már nem csak kevesek kiváltsága. Az OSM térképét a közösség szerkeszti, ma már több mint 2 millió regisztrált felhasználó, akik az utak, iskolák, kórházak, épületek, éttermek és egyéb fontos infrastrukturális elemek felvitelével fejlesztik a térképet és a térképen lévő adatokat. Ebből fakadóan az OSM internetes térképe folyamatos alakulásban van, és az olyan városokról, mint London vagy Párizs, ahol sokan vesznek részt aktívan az adatok naprakészen tartásában és javításában, az OpenStreetMap térképe igen pontos és részletes.

A térképszerkesztés alapjainak elsajátítása mindössze alapfokú számítógépes ismereteket igényel, illetve egy egyszerűbb számítógépet, internetkapcsolattal. Saját példámmal tanúsíthatom, hogy megtanulása nem okoz nehézséget (én magam sem vagyok térképész) és a térkép szerkesztése szórakoztató, az adatfelvétel pedig egy koncentráltabb kiránduláshoz hasonlítható. Így a folyamat maga élvezetes, az eredmények pedig figyelemreméltóak, ugyanis az OpenStreetMap adatainak nem csak a hétköznapi felhasználók, hanem a fejlesztési projektek és humanitárius missziók is nagy hasznát veszik.

Az OSM azon túl, hogy felületet biztosít az adatok szerkesztésére és használatára, erős közösségi komponenssel is bír. Ma már számos ország rendelkezik helyi OSM közösséggel – köztük [Magyarország](#) is –, sok helyen a fővároson túl kisvárosi, egyetemi szinteken is. Az OSM közösségek azon túl, hogy a térképszerkesztéssel kapcsolatos kérdéseiket megbeszélik, rendszeres időközönként találkozókat szerveznek, képzéseket és előadásokat tartanak, kirándulásokkal egybekötött adatgyűjtést szerveznek... az OSM kifejezésével élve: mapping party-kat szerveznek. Ezek a „party”-k lehet, hogy egyeseknek nem idézik meg egy hétköznapi buli hangulatát, de őszintén állíthatom, hogy még nem voltam olyan mapping party-n, amely ne lett volna nagyon jó hangulatú. Van valami bája ugyanis annak, amikor sok különféle ember azért jön össze, hogy saját városa, esetleg távoli vidékek térképét sajátkezűleg szerkessze. Olyan lehet ez, mint a régi idők fonója, csak itt a molyolás a műholdas kép felett történik, a végeredmény pedig egy térkép, ami mindenkié.

Az OpenStreetMap közösségfejlesztő szemszögből

Közösségfejlesztő szemszögből nézve az OpenStreetMap tehát sok érdekességgel szolgál. Kihaszználja az internet nyújtotta lehetőségeket, és különösen a fiatalok, a férfiak, és a technológiai érdeklődésűek figyelmének a lekötésére és bevonására szolgál remek eszközként. Jó lehetőséget teremt a számítógéppel kapcsolatos ismeretek alapjainak az elsajátítására, és így az ebből fakadó hátrányok leküzdésére, az internettől mámoros fiatalok összerelésére és számukra egy pozitív alternatíva megmutatására, a helyi ügyek melletti elköteleződés és a nemzetközi szolidaritás fejlesztésére, és az aktív állampolgárság előmozdítására. Ezen felül átláthatóságot, közösségi akciót és közös tudást hirdet, kirekesztéstől mentesen. Feltéve, hogy van internet és számítógép hozzáférési lehetőség. Ami, mint tudjuk, nem feltétlenül evidens.

GPS-szel Afrikában

Az, hogy hogyan és miért kerültem Nigerbe, már önmagában megérne egy külön tanulmányt. Röviden csak annyit mondanék, hogy véletlenek és alaposan megfontolt lépések furcsa kombinációja vitt Afrika e részére. A véletlenek játéka tagadhatatlan: sose gondoltam volna, hogy Niger lesz az az ország, ahol az otthonom után a leghosszabb időt töltöm, és ahová gyakran látogatok majd vissza, közgazdászként pedig nem sejtettem, hogy térképészeti projektekkel fogok foglalkozni. De ettől függetlenül semmiképpen sem a véletlenek „áldozata” lettem, ugyanis egyenesen egy 4 hónapos csádi térképészeti projekt után vettem az utamat Niger irányába, amit több éves aktív képzésre járás, önkénteskedés és pályázat előzött meg.

A csádi térképészeti projekt az Európai Unió Humanitárius szerve [ECHO](#) által finanszírozott, 8 szervezet által koordinált European Open–Source Humanitarian Aid [EUROSHA](#) projekt volt. Célja a humanitárius szervezetek közötti információmegosztás elősegítése volt, ingyenes, nyílt–forráskódú szoftverekkel, legfőképpen az OpenStreetMap–pel segítségével. A kísérleti projekt, mely az amerikai Békehadtesthez [Peace Corps](#) hasonló program kialakításának az előfutáraként szolgált, 16 európai és 8 afrikai önkéntest küldött három hetes franciaországi felkészítés után afrikai országokba: Csádba, Burundiba, Kenyába, és a Közép-Afrikai Köztársaságba. Így kerültem én Goréba, egy Csád déli határán elhelyezkedő faluba, melynek különlegességét a környékén elhelyezkedő, 60 000 menekültnek otthont

nyújtó, menekülttáborok adták. Így 2012 végét menekült táborok és falvak feltérképezésével, és térképészeti képzések tartásával töltöttem a Humanitárius OpenStreetMap koordinálásával, olyan szervezeteknek, mint például a Nemzetközi Élelmezésügyi Program. Már ekkor felmerült bennem a gondolat, hogy szívesen vonnám be a helyi és nemzetközi szervezeteken túl az egyetemeket is a képzési programba, de idő és erőforrások hiányában akkor erre ekkor nem volt lehetőség.

A térképészeti projektekre a régióknak, a koordináción túlmenően is nagy szüksége van. Sok ország egyáltalán nem rendelkezik naprakész térképpel,

Goréba, Csád déli részén fekvő kis faluba a környezet menekülttáborok térképezése kapcsán kerültem 2012 végén

elavult, '60-as évekbeli térképek lógnak az önkormányzatok falán Csádban és Nigerben. A Google térképén sokszor csak egy pont jelöli a városokat, a konkrét objektumok, kórházak, iskolák és házak még nem kerültek fel a térképre. A hagyományos térképészeti projektek ugyanis hatalmas összegeket emésztnek fel, különösen ezeken a nehezen bejárható terepeken, és egy profitorientált vállalat számára nehezen indokolható a csádi falvak térképezését előremozdítani, míg nincsenek olyan helyi vállalatok, akiken keresztül a befektetés megtérülne. A kormánynak pedig ehhez értelemszerűen nincsenek meg a kellő forrásai. A helyi fejlesztési projektekhez, segítségnyújtáshoz azonban elengedhetetlenek a térképek. Így talán már érthető, hogy ebben a forráshiányos helyzetben miért is olyan fontos a helyi közösségek mobilizálása, hogy az ő verhetetlen helyismeretüket az egész közösség javára fordítsák.

MAPPING FOR NIGER, AVAGY TÉRKÉPÉSZETTEL NIGER JÖVŐJÉÉRT

Az élet úgy hozta, hogy a 2013-as évet Nigerben töltöttem. Azon túl, hogy egy helyi szervezet keretei között hetven kisgyereket tanítottam, tavasztól a Mapping for Niger projekt megszervezése kötötte le az energiáimat, melyre a [Rising Voices](#) mikroprojekt pályázatán nyertem támogatást.

Rising Voices a helyi hangokért

A Rising Voices projekt a Global Voices nemzetközi szervezet kezdeményezése. A [Global Voices](#) nagyrészt önkéntes bloggerekből és fordítókból álló közösség, amely a mainstream médiában alulreprezentált országok, események és hangok hallatására vállalkozott. Híreiket, melyeket utána számos kisebb és nagyobb nyelvre lefordítanak, a közösségi médiából vett nézőpontokkal egészítik ki.

A Rising Voices projektjük ezen belül a marginalizált közösségek hangjának felerősítésére vállalkozott. Azon túl, hogy a világ különböző pontjain megvalósuló inspiráló projektekről számolnak be, évente mikroprojekt versenyt rendeznek, melyre non-profit szervezetek, közösségek és egyének pályázhatnak civil média projektötletük megvalósításának támogatására, marginalizált közösségek körében. Így a cél a hangok felerősítésén túl a képessé tevés, valamint a kultúrák és nyelvek sokszínűségének hirdetése. 2013-ban közel 900 pályázat érkezett be a Rising Voices versenyére, melyből öt nyerte el a 3000 dolláros támogatást.

Fiji, Bhután, Mexikó, és Argentína mellett a Mapping for Niger, az én nigeri projektem.

Niger Nyugat-Afrikában, a Száhel régióban helyezkedik el, szomszédjai a médiában sokat emlegetett Nigéria, Mali, Algéria, Líbia, Csád és Burkina Faso. 80%-ban sivatag által borított területét kulturálisan és etnikailag színes népesség lakja. Területe Magyarországnak tizenháromszorosa, népessége 17 millió fő. A leggyakrabban beszélt nyelvek a hausza, a zarma, a tuareg, a fulani és a gyarmati időkből adódóan a francia, mely a közigazgatás és az oktatás nyelve is. A Humán Fejlettségi Index, mely a gazdasági, oktatási és egészségügyi helyzet alapján rangsorolja az országokat, az utolsó, 187. helyre sorolja Nigert ezen mutatók alapján. Niger embert próbáló természeti környezete és gazdasági kihívásai békeszerető, nyugodt természetű emberekkel népesedett be, és az etnikai és nyelvi sokszínűsége között az iszlám vallás teremti meg a közös nevezőt, mely a mindennapi élet alapvető rendező elveként szolgál. Fővárosát, Niamey-t, 2 millió fő lakja.

A Mapping for Niger projekt célkitűzései

A Mapping for Niger projekt két fő tevékenységet ötvözött, a közösségi médiát és a közösségi térképészeti az OpenStreetMap-pel. A niameyi Abdou Moumouni Egyetem 12 földrajz szakos hallgatóját bevonva, a cél az volt, hogy az egyetemisták szakmai tapasztalatokra tehessenek szert, aktívan vegyenek részt lakóhelyük térképének a fejlesztésében, illetve Niger sokszínűségének a bemutatásában a közösségi médián keresztül. Niger a médiában ugyanis rendkívül egyoldalúan kerül bemutatásra az esetek nagy többségében, és az emberekhez leginkább csak a szegénység és a terrorizmus gyanújának híre jut el, ha egyáltalán valami. Ebből fakadóan a Mapping for Niger fényképekkel, történetekkel, videókkal tervezett kapukat nyitni a közösségi médián keresztül, hiszen az élet természetesen sokkal sokszínűbb, a tradíciók pedig lélegzetelállítóak.

Egy térképészeti projekt hétköznapijai

A projekt első szakasza hat hónapig tartott (2013. június-december), és a csapat kiválasztásával, kialakításával és képzésével telt, valamint folyamatos közös munkával. A résztvevő 12 diák az egyetemi földrajzklub hallgatói közül kerültek ki, és igyekeztem minél több lányt bevonni. Más szempontot nem vettem figyelembe, szerettem volna, ha nem csak azoknak

adódik lehetőségük a projektben részt venni, akiknek jó a számítógépes jártassága, hanem olyanok is, akik az életük során még alig jutottak számítógépközelbe. Ilyen diákból nem kevés volt, hiszen az internet penetráció az országban 1% közelében járt, illetve számos falu és városrész nélküli még többek között az áramellátást.

Az alapötletem az volt, hogy egy tíznapos képzés után egy-egy adatgyűjtéssel egybekötött mapping partyt szervezzünk a diákokkal mind a fővárosban, mind pedig vidéken. Arra azonban hamar rá kellett jönnöm, hogy ennek megvalósítása messze áll a valóságtól. Az egyetem által ingyen rendelkezésünkre bocsátott számítógépes teremben ugyanis sok számítógép volt, de alig három működött, így egy gépen hárman-négyen dolgoztak egyszerre, ami lassította a tanulási folyamatot. Ezen kívül az internet- és áramkimaradások kiszámíthatatlansága sok nehézséget okozott, a diákoknak pedig egyértelműen a tervezetnél több időre volt szükségük a térképészet és a közösségi média alapjainak az elsajátításához. A terveket megváltoztatta még egy másik fontos elem: a nyári szünet. Sok vidéki diák csak erre az időszakra szokott hazamenni, így nem szerettem volna ebben megakadályozni őket.

Így hát alkalmazkodtunk. A tíz alkalmas képzésből, a diákok kezdeményezésére, született a hathónapos, heti több napot felölelő közös műhelymunka, melynek során mindenki elsajátította a GPS-es adatfelvételt, az OSM használatát, a blogolás alapjait és a Facebook használatát. Magával ragadó cikkek és fényképek születtek így, melyek közül sok a Global Voices főoldalára is kikerült. A nyári szünetet pedig sikerült a saját javunkra fordítani: öt diákom a vakációt a GPS-szel a kezében töltötte, és szorgalmasan gyűjtötte az adatokat az otthonáról. Cserébe kisebb mértékű ösztöndíjat kaptak, mely a hazajutásuk költségeit, illetve a helyi közlekedést és kommunikációt fedezte. Így fejlődött jelentős mértékben Zinder, Madaoua és Gaya térképe. Eközben mi Niameyben folytattuk a munkát a többiekkel, és elkészítettük az egyetem térképét, köszönetképpen a földrajz tanszéknek, valamint egy örökre emlékezetes, adatfelvétellel egybekötött kirándulást szerveztünk egy a nigériai határ mentén fekvő kis faluba, ahonnan az egyik résztvevő diák származott. A faluban a családja látott minket vendégül, napközben pedig a környék gyerekei kísérték minket körbe. Massama és Dosso így került fel a térképre.

Massama térképészekor, mely előtte egyáltalán nem szerepelt a térképen, az egyik diák családjánál laktunk az adatfelvétel idején

A 3000 dolláros támogatásból négy GPS-t és négy kamerát vettünk, a többi költséget pedig a helyi és regionális utazásokra, kis ösztöndíjakra fordítottuk. Mindenki, beleértve engem is, önkéntes alapon vett részt a projektben, amely azt jelentette, hogy az egyetemre jutást és egész napos munka esetén az ebédet finanszíroztuk. Ennek köszönhetően 12 diákot sikerült animálni hat hónapon keresztül, számos térkép felfejlesztése és egy alapjaiban maradandó, de organikusán változó közösség kialakítására is sor került. A projekt bekerült a National Geographic [Magyarországba](#), az [Observers](#) francia és angol nyelvű oldalára, és többek között meghívást kaptam a Tilos Rádióba és az Átlászó kerekasztal beszélgetésébe, valamint többször szerepeltük a nigeri tévében.

A közös munka tehát mindenképpen eredményes volt, még ha a körülmények néha nem is voltak egyszerűek. Volt, hogy a számítógépes terem elárasztotta az eső, máskor órákat töltöttünk internetre várva, majd mikorra végre sikerült beüzemelnünk, addigra elment az áram. A kulturális különbségeket próbáltuk megfejteni, önmagunkból csapatot kovácsolni, az egyetemen maradandót alkotni, mely a következő generációknak is a hasznára válik majd. Nem kevés fejtörést igényelt ugyan ez a folyamat, de úgy gondolom, mindannyian rengeteget tanultunk egymástól és egymásról, nem is beszélve önmagunkról.

Az egyetem vezetősége ugyan ingyen a rendelkezésünkre bocsátotta a számítógépes termet, azonban az áramkimaradásokkal szemben ők is tehetetlenek voltak

MAPPING FOR NIGER-EN INNEN ÉS TÚL

A Mapping for Niger projekt első szakasza 2013 decemberében zárult egy nagy ünnepséggel az Abdou Moumouni Egyetemen, melyen a diákság és az egyetemi vezetés is szép számmal vett részt, s az oklevelek átadását és a térképek bemutatását pedig a nigeri tévé közvetítette.

Az ünneplés után kezdetét vette egy új szakasz. Áadtam a helyemet a diákoknak, akik saját struktúrárt alakítottak ki, én magam pedig onnantól kezdve csak időközönként tértem vissza Nigerbe. A változások először érthető módon döcögősen mentek, a támogatás elfogyott, a hierarchia új volt, a számítógépes teremhez, s így az internethez, eleinte nagyon nehezen jutottak hozzá. Ennek ellenére összetartottak, és egy új csapat diáknak a képzését kezdték meg rögtön decemberben, miközben különböző segédanyagokat terveztek.

A projekt lendületének megtartása végül a Nemzetközi Frankofón Szervezetnek [OIF](#) és az OpenStreetMap-nek volt köszönhető, akik anyagi és szellemi támogatásukkal felkarolták a projektet. Ennek köszönhetően a koordinátor szerepét betöltő két diák több fórumon és képzésen is részt vett Burkina Fasóban, Togóban és Beninben, mely az új tudás elsajátításán túl az utazás élményével és új barátok szerzésével is gazdagította őket az OpenStreetMap frankofón afrikai közösségén belül. A Nemzetközi Frankofón Szervezet Nigerben megrendezett ifjúsági fórumán kiemelt szerepet kaptunk, előadásokat és képzéseket tartottunk a jelenlévő fiataloknak, valamint időközönként engem kiutaztatnak Nigerbe, hogy továbbképezzem a diákokat, illetve projekt fejlődését elősegítsem. Az utóbbi időben ezenfelül egyfajta együttműködés kezd kiépülni [Search for Common Ground](#) amerikai [szervezettel](#), akik iroda- és internethasználattal segítik a munkánkat, a diákok pedig térképekkel őket.

Ahogy említettem, időnként még ki szoktam utazni Nigerbe az OIF-nek köszönhetően, a projekt fejlesztésének az elősegítésére, azonban erre egyre kevésbé van szükség, a közösség ugyanis önálló életre kelt. Az újonnan bevont diákok képzését befejezték, az adatgyűjtések és mapping partyk rendszeresek. A koordinátor lány létrehozta a saját, térképészetre épülő kezdeményezését, mely kifejezetten a lányok bevonását célozza meg. 2015. március 8-án, a Nemzetközi Nőnap alkalmából például nőknek szóló képzést tartott helyi szervezetek

támogatásával. De ez még nem minden. Helyi önkormányzatokkal kommunikálnak. Egyesületet létrehozását tervezik. A benini OSM közösséggel együttműködést alakítottak ki, Dosso városát pedig a polgármesterrel karöltve térképezték fel. Az egyetemi vezetéssel remek

kapcsolatot ápolnak, gyakornokoskodnak, kutatásokban vesznek részt, nap mint nap dolgoznak a térképen, ötletekben és tervekben tobzódnak. Csak állok és ámulok, hogy 3000 dollárral, hat hónap alatt, némi energia és fejtörés árán milyen messzire lehet jutni.

A diákok folytatták szaktársaik képzését. Ezen a képen épp az egyetem egyik épülete előtt gyülekeznek, hogy a negyedben adatfelvételre induljanak.

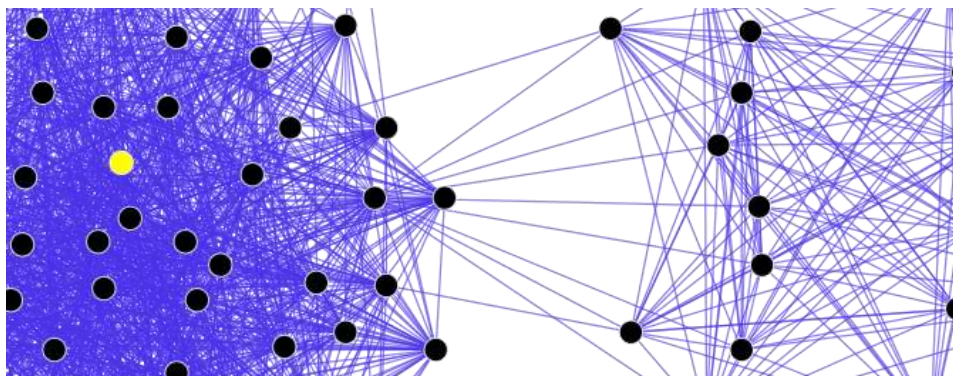
A nigéri diákok és Orsi

Molnár Ádám Gábor: A közösség új színterei. Settlement típusú közösségi ház funkciók a digitális korban

Írásomban azt a kérdést vizsgálom, hogy a közösségi szerveződés/a settlement típusú közösségi ház funkciók megvalósíthatóak-e online eszközökkel, a digitális térbe helyezve. A 21. század első évtizedében látható, hogy az online teret egyre inkább a közösségi trendek és funkciók határozzák meg. Az internet-hozzáférés

kiterjesztésével, a böngészésre képes mobil eszközök elterjedésével a társadalmi funkciók nagymértékű digitalizációja várható a következő évtizedben is. Az Európai Unió Digitális Agendája 2020-ra előírja a tagállamok számára, hogy minden háztartás számára biztosítsák a szélessávú internetelérés [infrastruktúráját](#)

Másik példa, amely az online térben megvalósuló settlement típusú szerveződés felé mutat, az észdt kormányzat digitális transzformációja. Észdtországban minden típusú állampolgári ügyintézés intézhető online, nincsen szükség személyes jelenlétre. A kormányzati szektor transzformációja mellett természetesen a kereskedelmi szektor is számos – a felhasználók aktív szerepvállalására építő – üzleti modellt épített ki. Közös ezekben, hogy sikerüket nagyban meghatározza a közösség erejére, sokszínűségére, a javaik, a tudásuk és erőforrásaik újra elosztására tett erőfeszítések mértéke. Egyelőre differenciált tartalmakról beszélünk – érdeklődési kör, felhalmozott tudás, vagy igény szerint rendeződnek különböző tartalmak és közösségek. Míg a közösségi média (**social media**) újraértelmezte a tartalom előállítását és a fogyasztást, a közösségi finanszírozásra épülő oldalak (**crowd founding**) lehetővé tették, hogy a közösség döntsön üzleti sikerekről vagy egyéni álmok beteljesüléséről, a közösségi gazdaság (**sharing economy**) pedig egyfajta új piacot létrehozva segíti az erőforrások megosztását, kihasználását és gyakorta egy új típusú (másodlagos) bevételszerzést a közösség számára.

Látható, hogy digitális térben tehát már számos működő példája, és iránya van a közösség formálásának, egy új típusú közösségi folyamat és összefogó ernyő megalkotásának. Dolgozatomban megkísérlem egy egyedi szempontrendszer felállításával sorba venni, hogy milyen típusú gyakorlatnak kellene megvalósulni ahhoz, hogy az online közösségi tér funkciója hétköznapi, mindenki számára érthető legyen.

Fontos leszögezünk, hogy az online tér nem válthatja ki vagy szüntetheti meg a korábbi, a személyes találkozásokon, illetve a fizikai helyhez és időhöz kötött közösségi ház (és szerveződés) funkciót, de színesítheti, gazdagíthatja a közösséget és új típusú interakcióra is lehetőséget biztosít. A hozzáférés univerzális biztosításával (és a tértől és időtől független eléréssel) pedig a közösség diverzitása és bevonódása is növekszik, segítve a közös célok elérését.

Úgy gondolom, hogy egy settlement típusú online közösségi szerveződés az alábbiak mentén tud szerveződni, formálódni – ezzel pedig kialakítva egy új típusú közösségi modellt.

1) A HELY ÉRZETE

Míg korábban a tér egyértelműen meghatározta a közösségi ház funkciót és lehetséges céljait, az online eszközök, illetve felületek sokszínűségben könnyen feloldódhatnak, és átértelmeződhetnek. Fontos, hogy minden résztvevő számára elérhető és érthető legyen a felület. Az információhoz jutásnak és a részvételnek mindenki számára azonos feltételekkel kell történnie, a közösségi központi felület elérésének minden típusú netkapcsolattal azonos felhasználói élményt kell nyújtania. A közösségnek ismernie kell az oldal működését, funkcióit, annak könnyen és egyszerűen értelmezhetőnek kell lennie. A hely érzetéhez hozzátartozik, hogy egy, a közösség által kijelölt és elfogadott személy rendelkezésre álljon, ha bármiféle elérési, hozzáférési kérdés, vagy probléma adódna.

2) AZ IDENTITÁS AZ ONLINE TÉRBEN

Napjaink egyik legnagyobb kérdése az online avatarok (virtuális profilok) mögött megbújó személy valódisága, őszintesége. Az online identitással való visszaélés elriaszthat a közösségbe tartozástól, félő, hogy egyoldalúvá, diszfunkcionálissá válnak bizonyos közösségi funkciók. Egyesek hazug profil alá bújva befolyásolhatják a közös munkát, míg másokat elriaszthatnak és rejtőzködővé vagy féltékenyvé tehetnek az egyes csoporton belüli túlkapások, visszaélések. Fontos, hogy a közösség olyan biztosítékokat építsen be, melyek egyértelműen igazolják a tagok valódiságát, a biztosítékok mellett pedig olyan normarendszert állítson fel, ami bátorítja, hogy mindenki szabadon önmaga lehessen, és senkinek ne kelljen avatarok árnyékába rejtőzni/ vagy éppenséggel egy hamis képet sugározni. Gyakorta visszatérő elem egy olyan egymást segítő felületen is, mint például az Amerikai Egyesült Államokban nagyon népszerű *ask.fm*, hogy egyes tagok, túllépve a megengedett normán, gúny céltáblájává tesznek másokat. A *cyberbully* (digitális gúny vagy megfélemlítés) fogalma már elérte a jogalkotás nemzeti és nemzetközi szintjét is, így a médiaszabályozó testületek feladata, hogy az ilyen közösségeket megsűrjék, az ilyen tagok működésüket ellehetetlenítsék.

Magyarországon a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság [NMHH](#) külön forróvonalat tart fenn ilyesfajta közösségi visszaélések jelentésére és kivizsgálására.

3) A KÖZÖS CÉLOK ÉRTÉSE

Fontos tovább, hogy a közösség számára meglegyen a hely érzete, a felhasználási feltételek és normák ismerete és betartása, hogy a közösség értse és kövesse a célokat. Mindenki, aki csatlakozik a közösséghez, legyen tisztában azzal, hogy miért alakult a közösség, honnan indult és hová tart (pl. közösen tanulni egy új nyelvet, vagy főzni). Még egy fontos megállítást kell tennünk, hiszen már most is rengeteg tematikus oldal /blog vagy videó megosztó csatorna fókuszál egy-egy hasonló témára – itt ugyanakkor a legtöbb esetben egyirányú a kommunikáció, egy-egy véleményvezér oszt meg tartalmat saját közösségével. A közösségérzet akkor lesz mindenki számára egyértelmű, ha kétirányú kommunikáció jön létre, egyenrangú felekként kommunikál a tartalom előállítója és nézője is (azaz az üzenet küldőjének és fogadójának szerepe változik a közös munka során).

4) A SZEREPEK ÉS FUNKCIÓK KÖZÖS ELFOGADÁSA

A közösségnek ki kell azokat a személyeket állítani, akiket hitelesnek, megbízhatónak gondol.

Olyan ellenőrzőket/adminisztrátorokat és vezetőket, akik ellenőrzik a célok /funkciók teljesülését, s amennyiben szükséges, új fejlődési-fejlesztési irányt javasolnak, és mindeközben pedig visszajelzést adnak a közösség tagjainak. Fontos, hogy a közösség is tudjon visszajelzést adni, s amennyiben bármilyen elérési /infrastrukturális gondjai lennének, akkor megoldásért folyamodni. A közösségi házirend betartatása is fontos csoportdinamikai szempont, egy külső objektív szemlélő hozzájárulása is fontos, akinek az feladata, hogy a közösségi szinten ne sérüljön a véleményszabadság és az egyenlő hozzáférés elve, de ez semmi esetre se járjon érdeksérelemmel a közösség része vagy egésze felé.

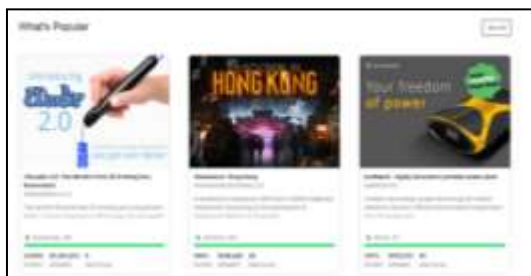
5) A VALÓDI KÖZÖSSÉG ÉRZETE

Az előző négy pont teljesülése esetén már beszélhetünk arról, hogy a virtuális térben összetartozókban valódi közösségérzet alakulhat ki. A közösségérzet egyfajta érzelmi azonosulással is jár, a tagok érzik, hogy tartoznak valahova – amit együttesen fejleszhetnek, ahol értéket teremtenek (saját céljak meghatározásával összhangban!).

Ebben az állapotban egy bizalmi többlet jelenik meg egymás irányába. A [Kickstarter](#) nevű amerikai crowdfunding oldal mára az egész világon rendkívül népszerű lett, éves szinten több ezer ötlet/kezdeményezés valósulhat meg a tagok hozzájárulásával. A séma egyszerű: egy ötletgazda feltölti az ötletét, melynek megvalósulásáért adományt kér a tagoktól. Ha tagoknak tetszik az ötlet, pénzzel támogatják (cserébe pedig apróbb ajándékokat kapnak az ötletgazdától). A valós teljesülést senki nem ellenőrzi, a bizalom a fő. Természetesen mindenki elfogadja az oldal működési szabályzatát, mely tiltja a csalást, de ez még önmagában nem lenne kizáró ok.

A közösség jelezheti, ha valamit csalásnak gondol, és az oldal adminisztrátorai azonnal lépnek is a bejelentésre, mégis elenyésző a csalási szándékkal kiállított oldal.

Köszönhető ez az egészséges közösségnek, ami kiszűri a közösséggel szemben lévő deviáns törekvéseket, a világos és egyszerű normarendszernek, ami a működést meghatározza.

Kickstarter nyitó oldal a közösségi adminisztrátorok kedvenc ajánlásaival

Látható, hogy szempontrendszerként már vannak jól működő példák, bevett gyakorlatok. Fontosnak gondolom, hogy az így felvázolt ideális közösségi modell túlmutat működésében a jelenlegi közösségi oldalak

gyakorlatán. A jelenlegi, a hétköznapi interakciónkat is befolyásoló közösségi médiatípusok nem bírnak valódi közösségformáló erővel. Ugyanakkor az itt kialakuló, hétköznapivá váló normarendszerek mentén egy mindenki számára ismert folyamat kialakulásának lehetünk tanúi, amely később felhasználható a közösségi lét újraformálására/erősítésére.

KÖZÖSSÉGI HÁZ FUNCKCIÓK ALKALMAZHATÓSÁGA AZ ONLINE TÉRBE

- Oktatás, illetve képesség fejlesztés
- Egészségfejlesztés, rekreáció
- Szociális gondozás
- Társadalomfejlesztés
- Munkavégzés

A korábban már felvázoltak mentén úgy gondolom, hogy a fenti funkciók akkor valósíthatók meg a digitális térben, ha van lehetőség a résztvevőknek kétirányú kommunikációra, azaz a munkavégzés során interakcióba léphetnek egymással, és a munka minden esetben egyedi igények figyelembevételével történik, mindkét oldalon. Fejlesztői oldalról fontos, hogy a fentebb felsorolt keretrendszer biztosítva legyen minden résztvevőnek, és jusson lehetőség megismerni, felmérni a programban résztvevők pontos helyzetét. Számos esetben igaz az is, hogy meglévő intézményi funkciók és szerepek egészülnek ki, illetve bővülnek a digitális platformok térnyerésével.

Az oktatás/képességfejlesztésre jó példa az elsősorban a svéd oktatási intézményekre jellemző távoktatás digitális keretrendszerének kiépítése. Hogy a svéd egyetemeken, illetve népfőiskolákon tartott rövidebb kurzusokon vagy akár teljes egyetemi képzésen mindenki rész vehessen, az állami intézmények virtuális tantermekeket hoztak létre, ahol saját zárt csatornán közösen és egyidejűleg tud egymással kötetlenül kommunikálni tanár és a hallgató, illetve megoszthatók az audiovizuális tananyagok, esetenként pedig a tanár webkamera előtt tartja meg az órát, melyre a hallgatók szintén webkamerán keresztül csatlakoznak.

Hasonlóan komplex, a meglévő keretek újraértelmezést mutatja be egy rendkívül népszerű kezdeményezés, melynek részeként egy chichagói idősek otthonában élő magányos idősek tanítanak brazil és kínai hallgatókat [angolul](#) beszélni.

A programban résztvevő idősek arról számoltak be, hogy a hasznos időtöltés mellett új barátokra s világlátásra tettek szert.

A programot a Guardian brit újság szerint az angol kormányzat is vizsgálja. Szeretnék, hogy az Egyesült Királyságban egyedül élő idősek segítsenek a leckeírásban az általános iskolás hallgatóknak. Így pedig akár több millió fontot tudnának átcsoportosítani intézményi gondozásból szociális és társadalmi fejlesztésekre, digitális felzárkóztató programokra és társadalmi rehabilitációra.

A [KSH](#) adatai szerint Magyarországon a társadalom 75%-a legalább egyszer internetezik egy héten. Ahhoz, hogy az online térre valódi közösségformáló és fejlesztő eszközként tekintsünk, a szegregált térségeket is be kell vonni az online hozzáférésbe. Itt szükséges az állami és nonprofit szektorok által támogatott és felügyelt digitális edukációs folyamat beindítása is.

Az észtt kormányzat is nagyszabású programokkal készítette fel polgárait az online- érettségre.

Amennyiben a társadalom a 2020-as évre kitűzött célt eléri, és hozzáférése lesz majd szélessávú internethez, akkor az online közösségi formációk egyfajta erősítői, támogatói lehetnek a helyalapú közösségi házaknak.

A szegregált és deprivált csoportokban az online tér sohasem tudja kiváltani a személyes találkozást, a rendszeres fejlesztőprogramon alapuló munkát, de az ott megszabott fejlesztési és foglalkozáson túli időben is adhat támpontot és segítséget a felzárkóztatáshoz.

Az online térben végzett munkához tehát először is szükséges az ösztársadalmi feltétel biztosítása, ez a kormányzat és a piaci szereplők feladata.

Ezt követően egy olyan normarendszer kidolgozására van szükség, ami alapul szolgálhat egy differenciált közösség fejlesztőprogram megvalósításához, a felületek és folyamatok meghatározásával.

Az így létrejövő közösség alapjait személyes találkozások, előre egyeztetett közösségi fórumok erősíthetik és formálhatják tovább.

Végezetül úgy gondolom, hogy az új típusú közösségi ház megvalósulása 5-10 éves idő-intervallumban lehetséges hazánkban, a technikai fejlesztések mellett az egyre elérhetőbb eszközök már a társadalom egészének biztosíthatnak belépést az online térbe.

Az újonnan belépők számára szükséges az online edukáció, hogy saját képességeik, társadalmi helyzetük és szerepük fejlesztése és gazdagítása révén fejlődhessenek egyénként és közösségként.

molnadamov13@gmail.com

A felhasznált irodalom és online hivatkozás jegyzéke

Maróy Ákos: Virtuális közösségek <http://www.niok.hu/download/vc.pdf>
letöltés: 2015. január 12.

Szalóki Gabriella: Online közösségek... Egy jól működő fórum elemzésén keresztül 2004 letöltve 2015. január .18.
<http://mek.oszk.hu/>

Hunyadi Zsuzsa: Találkozások a kultúrával. A művelődési házak közönsége, helye, szerepe a kulturális fogyasztásban, 2004
<http://mek.oszk.hu/06100/06158/06158.pdf>
utolsó megtekintés 2015. január 18.

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Cyberbullying>

utolsó megtekintés 2015. január 18.

https://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tab/tin00091.html

utolsó megtekintés 2015. január 18.

<https://storify.com/cbccommunity/lonely-american-seniors-help-brazilian-kids-learn> utolsó megtekintés 2015. március 7.

<http://birminghamsettlement.org.uk/community-development/community-development/>

Hivatkozott weboldalak:

<http://www.kikstarter.org>, <http://www.ask.fm>, <http://www.nmhh.hu>

Kovács Tímea Éva – Peták Péter – Sebály Bernadett – Varga Máté: Közösségszervezéssel a szociális tűzifáért

B. néhány évvel ezelőtt egy borsodi faluban egy téli napon a közeli erdőbe indult fát szedni. Egy-két órán belül hazatér, mondta családjának. Két óra is eltelt már, mikor a feleségén egyre inkább eluralkodott az aggodalom. „Csak nem kapták el... le fogják ültetni” – mondta. A délután tele volt fojtogató aggodalommal. A férfi végül egy vaskos ággal tért haza, aznap ép bőrrel megúszta.

Noha feltételezhetően az illegális fakitermelésben az üzleti célú, iparszerű, továbbértékesítést célzó tevékenység ölt jelentős méreteket, a rendőrök aránytalanul nagymértékben utaznak a napi tüzelőanyagot beszerző szegény családokra¹. A fokozódó őrzés és ellenőrzés, az egyre súlyosabb szankciók a szegények sakkban tartására szolgáló nyílt megfélemlítés eszközei², mivel kifejezetten a rászoruló szegény lakosságot érintik. 2012-től ugyanis minden jogellenes erdei fakivágás [büncselekménynek](#) számít és akár két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Ahogy a Roma Sajtóközpont [2014-es adatgyűjtéséből](#)³ is kiderül, könnyen elzárást kaphat az is, aki kis mennyiségű fát lop, akkor is, ha lehullott, korhadt gallyakról van szó.

¹A kis mennyiségű, egy-egy család téli tüzelőjét részlegesen fedező falopásokkal kapcsolatos rendőri intézkedéseket alaposabban a sajtó dolgozta fel. Lásd annak a taktaharkányi férfinak az esetét, aki rendőrségi jegyzőkönyv szerint 7 mázsa fát vitt a biciklijén: http://index.hu/video/2009/02/16/tiz_stihlfureszes_kozul_csak_egy_cigany/ vagy ezt az észak-magyarországi körképet: http://hvg.hu/nagyitas/20101210_falopas_nagyitas.

²Zádori Zsolt(2012): Baltás után fejszés ügy. HVG – Helsinki Figyelő. (2012. szeptember 12.)

³Kadét Ernő (2014): Látlak, cigány, gyere elő! – A romákra kiszabott szabálysértési bírságok tendenciái. Magyar Narancs. (2014/27. (07. 03.)

Az erdők védelmében hozott jogszabályi szigorításokkal párhuzamosan, újabb szociális ellátási formaként, a kormányzat 2011 óta tavaly negyedszerre indított szociális tüzelő programot. A program keretében a Belügyminisztériumhoz 5000 fő alatti települések önkormányzatai pályázhatnak állami támogatásért, amelyből az önkormányzat tűzifát és 2014-ben már szenet is vásárolhat, amelyet kioszt a rászoruló háztartásoknak. Az önkormányzat döntése, hogy pályázik-e vagy sem, a pályázat benyújtására mindössze 10 nap állt rendelkezésre. A program mind a pályázattal mechanizmus szempontjából, mind az állami ráfordítás mértékére nézve és az egyes háztartásokra jutó tüzelőanyag-támogatás tekintetében elégtelen, pusztán PR-célokra használható, szimbolikus segítség. A támogatást számos önkormányzat megpályázta, ha csak egy-két hétre elegendő mennyiségű tűzifát is tudtak kiosztani.

A jogosult települési önkormányzatok jelentős része azonban nem élt a lehetőséggel. Éppen ezért gondoltuk, hogy ha a magyarországi energiaszegénység megoldására nem is, arra azonban jó lehet a szociális tüzelő program, hogy újabb eszközt – megnyerhető ügyet és motivációt – adjon azoknak a kezébe, akik kistelepülési viszonylatban próbálkoznak közösségszervezéssel. Úgy tűnt ugyanis, hogy egy ilyen kampányba még kistelepülési szinten sem lehet túl kockázatos beleállni a helyieknek: azt kell elérni az önkormányzatnál, hogy lehívjon egy támogatást az államtól, ami egyébként is ki van írva, hozzáférhető. A szociális tűzifakampány így alkalmas lehet közösségi bevonásra, mobilizálásra, s közben a helyi hatalmi viszonyok alakítására, közösségi érdekérvényesítésre (azaz közösségszervezésre).

2014 tavaszán fogalmazódott meg bennünk és a [Civil Kollégium „Helyi Erő – Helyi Forrás”](#) közösségszervező programjában velünk együttműködő borsodabótai és olaszliszakai roma közösségi vezetőkben a gondolat, hogy érdemes volna közösségi alapon szerveződni a szociális tüzelő lehívásáért. Az előző esztendőben az említett települések egyikében sem mutatott hajlandóságot az önkormányzat arra, hogy megigényelje a szociális tűzifát, többek között a szétosztás nehézségeire hivatkozva. Világos volt tehát, hogy az igénylés benyújtásához szükség lesz valamilyen helyi szintű érdekérvényesítésre, és ennek sikere

érdekében az emberek közötti együttműködés erősítésére. Így indult el az a közösség-szervező folyamat, amit tűzifakampánynak kereszteltünk, és ami egy 2014 kezdetétől őszig tartó előkészítő szakasz után végül októberben egy mindössze két hétig tartó figyelemfelhívó érdekérvényesítő akciósorozattal tetőzött.

A tűzifakampány a következő szinteken valósult meg:

1. 2014 során közösségi akciók zajlottak Borsodbótán és Olaszliszkán: mindkét településen támogattuk partnerszervezeteinket annak érdekében, hogy az önkormányzat nyújtsa be a szociális tüzelő igénylést. Ennek keretében 2014. augusztus 23-24-én kampánytervező műhelyt tartottunk borsodbótai, olaszliszka és hajdúhadházi csoportoknak.

2. 2014. október. 1-6. között zajlott az információkampány: interneten különböző csatornákon keresztül stratégiai módon terjesztettük a szociális tüzelő program hírét, a jogosult települések rászorulóit célozva, és arra biztattuk őket, hogy járjanak közbe az önkormányzatnál annak érdekében, hogy a település megigényelje a támogatást. Ezen túlmenően 2014. október 17-én Energiaszegénység kerekasztal-beszélgetést tartottunk a Szegénység Elleni Küzdelem Világnapján a Magyar Szegénységellenes Hálózattal közösen, a borsodbótai csoport képviselőjének részvételével.

A kampányt pilótajelleggel indítottuk, célunk az ügyre való fogadókészség felmérése volt más szervezetek, illetve a helyi közösségek részéről. Ezen keresztül azt is néztük, alkalmas-e a szociális tüzelő, illetve általában a tüzelő-ügy egy, a kistelepüléseken élő marginalizált lakosság bevonására építő közösség-szervező folyamat aktiválásához. Ebben a tanulmányban ennek a közösség-szervező folyamatnak és a kampánynak a tanulságait, eredményeit, lehetőségeit és korlátait összegezzük. Nem célunk bővebben kifejteni a közösség-szervezés módszertanát, azonban két fontos dilemmakörét érintjük: a probléma és az ügy viszonyát, illetve a lokális és az országos szinten zajló szerveződések összekapcsolódásának lehetőségeit.

Mi a közösség-szervezés?

A közösség-szervezés gyújtópontjában olyan közösségi szervezetek építése áll, amelyek demokratikus taktikákkal képesek erősíteni az elnyomott társadalmi osztályok és a jogfosztott csoportok hatalmi pozícióját. A fókusz túlmutat az általános liberális értékeken, úgymint a mindenkit egyaránt megillető emberi és állampolgári jogokon, mert az alapvető strukturális hatalmi egyenlőtlenségek elleni cselekvés van a középpontban. Tehát a közösség-szervezés a különböző okokból a társadalom peremére szoruló csoportok igényeire igyekszik jogkiterjesztő, a döntéshozók felelősségét hangoztatva a jóléti államot megvalósító, baloldali programot kínálni. Mivel a jogkiterjesztés a szegénységben és kirekesztettségben élők esetében a szociális jogokat is célozza, ezért a közösség-szervezés bizonyos szempontból szembe megy a piaci kapitalizmus logikájával.

A közösség-szervezés alapelvei:

- kik szerveződnek? – társadalmilag kiszolgáltatott, elnyomott helyzetben lévő emberek;
- miért szerveződnek? – át akarják rendezni az igazságtalan hatalmi viszonyokat, újra akarják osztani az erőforrásokat, bele akarnak szólni a döntéshozatalba;
- hogyan szerveződnek? – szervezeteket, hálózatot alapítanak, koalíciót kötnek;
- milyen taktikákat használnak? – demokratikus taktikákat, a nyomásgyakorlás és nyilvánosság erejét, ha szükséges erőszakmenetes direkt akciókat is.

(A közösség-szervezés módszertanának, gyökereinek és magyarországi relevanciájának elemzéséhez ld. Peták-Sebály-Varga-Vojtonovszki: Közösség-szervezés hazai pályán – Közösségi munka kisebbségben, a társadalom perifériáján élőkkel. Civil Szemle, XI. évfolyam 2. szám.)

1. A problémát megnyerhető ügyekké alakítani – Energiaszegénység és kistelepülési érdekérvényesítés

Az elégtelenül fűtött otthonok kérdése egy nyilvánvalóan sokkal szélesebb körű probléma, mint amivel egy rövid távú kampány sikeresen megbirkózhat.

A KSH 2011-es adatai szerint „Az összes háztartás csaknem egyhatoda (598 ezer háztartás) nem tudta megfelelően fűteni lakását, ezekben a családokban 1422 ezer ember él. Általánosságban az elégtelenül fűtött otthon oka leginkább az [alacsony jövedelem](#)”⁴ A fentiek a válaszadók önbevallására építő adatok. Fülöp Orsolya és Lehoczki-Krsjak Adrienn javaslatot tettek az energiaszegénység magyar [definíciójára](#). Számításuk szerint „a háztartások 21 százaléka, vagyis mintegy 800 ezer háztartás tekinthető energiaszegénynek, azaz ahol az éves energiaköltségek meghaladják a nemzeti mediánértéket, és e kiadás után a háztartás a hivatalos szegénységi küszöb alá kerül”.⁵ A fűtés kapcsán tehát mindenképpen érdemes az energiaszegénység fogalmát alkalmaznunk, mivel nemcsak jövedelmi, hanem egyszerre a lakások és a tüzelőberendezések minőségét is érintő, a szociális mellett ezzel összefüggésben energetikai kérdésről is szó van. Az Energiaklub 2010-es vizsgálata szerint „[energiaszegénységről](#) akkor beszélhetünk, ha valaki képtelen a megfelelő (kényelmes és biztonságos) hőmérsékletre felfűteni otthonát alacsony jövedelmi, illetve energiahatékonysági okokból.”⁶

Okait három faktorban állapítják meg:

- alacsony jövedelem;
- magas energiaárak;
- a háztartások alacsony energiahatékonysága.

A KSH fent idézett anyagát folytatva az elégtelen fűtés problémájában „a település típusát tekintve főként a vidéki városok háztartásai érintettek

(21,3%), és kevésbé vannak jelen a községek háztartásai (13,9%). Ez valószínűleg azért van így, mert a községben élőknek a családi házas környezetben sokkal nagyobb mozgásterük van a fűtési módok kiválasztásában (például a gázfűtésről könnyebb áttérniük az olcsóbb fafűtésre), mint a városlakóknak, így a még alacsonyabb jövedelem esetén is, olcsóbb fűtőanyag használatával meg tudják oldani a lakás fűtését. A gyermekes háztartások közül a három és annál több gyermeket nevelők között minden ötödik háztartásban gondot jelent a fűtési költségek előteremtése, ezekben a háztartásokban 208 ezren élnek. Kiemelten veszélyeztetettnek tekinthetjük az egyedül élőket is (mivel a lakás fenntartása relatíve náluk jelenti a legnagyobb megterhelést), közülük majd minden negyedik (213 ezer fő) nyilatkozott úgy, hogy nem tudja lakását megfelelően fűteni.”⁷

Magyarországon a korábbi lakossági energiaár-támogatások szociális hatékonysága megkérdőjelezhető. A korábbi gáz és távhő támogatások vagy a rezsicsökkentés nem éri el a legszegényebb, legjobban rászoruló réteget, mert ők nem vesznek igénybe olyan típusú energiaszolgáltatást, amelyekre ezek a programok kiterjedtek. Ahogy Fellegi Dénes írja, „Az [energiaszegénység kezelése](#) az Európai Unió országaiban mindenhol tartalmaz energiahatékonyságot növelő, valamint energiafogyasztást csökkentő intézkedéseket (felújítások, korszerűsítések támogatása, felvilágosítás, szemléletformálás), melyek az energiaszegénység kialakulását igyekeznek megelőzni. Magyarországon a veszélyeztetett rétegeket célzó támogatásokat és az energiahatékonysági beruházásokat külön kezelik.”⁸

Arra lenne szükség, hogy az állam hosszú távú, széles körű, érdemi programokkal segítse a háztartásokat abban, hogy a lakások fűtési költsége ne jelentsen aránytalanul nagy terhet a jövedelmekhez képest. Egy jól differenciált, integrált, normatív támogatási rendszer kialakítása és fenntartása lenne a megoldás, melynek célja a háztartások lakásfenntartás költségeinek csökkentése, de elsősorban a lakások

⁴Jövedelmi helyzet, 2011 (2013). Statisztikai tükör. (VII./15, 2013. március 6.) p. 3.

⁵Fülöp Orsolya-Lehoczki-Krsjak Adrienn (2014): Energiaszegénység Magyarországon. Statisztikai Szemle (92. évfolyam 8–9. szám).

⁶Fellegi Dénes (szerk.) (2010): Vizsgálat és javaslatok az energiaszegénység és az energiaárak állami támogatásának kérdéskörében. Energia Klub. (jan.)

⁷Jövedelmi helyzet, 2011 (2013). Statisztikai tükör. (VII./15, 2013. március 6.) p. 3

⁸Fellegi Dénes (szerk.) (2010): Vizsgálat és javaslatok az energiaszegénység és az energiaárak állami támogatásának kérdéskörében. Energia Klub. (jan.), p. 3.

állapotának javítása – hiszen ezzel automatikusan csökkennének a lakások üzemeltetési-fenntartási költségei.

A szociális tüzelőprogram esetében ezekről nincsen szó, a kis léptékű tüzelőanyag-juttatás, a fenti célokkal összevetésben inkább minősíthető tűzoltásnak, látszat-intézkedésnek, amely ráadásul sok esetben még növeli is a társadalom peremén élők kiszolgáltatottságát a hatalmat megjelenítő helyi önkormányzatoktól, és átlép azon a tényen is, hogy a legtöbb elégtelenül fűtött háztartás a vidéki városokban található.

A szociális tűzifa program (az utolsó télen a barnaszén-vásárlás lehetősége miatt szociális tüzelő program) az önkormányzatokat felügyelő Belügyminisztérium égisze alatt 2011-ben indult, 2012 óta lényegében a jelenlegi rendszerben zajlik. 5000 fő lakosságszám alatti települések nyújthatnak be támogatási igényt. Az önkormányzatok által igényelhető mennyiséget a lakásfenntartási támogatásban részesülő háztartások száma alapján határozzák meg, a miniszter a rendelkezésre álló előirányzat erejéig dönt, ezért értelemszerűen az igényelnél kisebb támogatás megítélésére jogosult. A lakásfenntartási támogatásonként igényelhető 2 erdei m³ (bizonyos megyékben lágylombos tűzifa esetén 3 erdei m³) beszerzése, szállítása és elosztása, valamint az önrész biztosítása az önkormányzat feladata. Az önkormányzat rendeletben dönt az elosztásról szociális rászorultság alapján.

Az elnyert tűzifát tehát a település vezetése kioszthatja több vagy kevesebb háztartásnak is, mint az igénylés alapját jelentő lakásfenntartói támogatások száma, és oszthatja egyenlő részre a háztartásonkénti mennyiséget, vagy differenciálhat a szükségletek szerint. Ezért maximálja a belügyminiszteri rendelet 5 m³-ben az egy háztartásnak adható szociális tűzifát. A mi, esetlegesen gyűjtött tapasztalataink szerint az jellemző, hogy 1 m³ alatti mennyiség jut a családoknak, mivel az igényelnél kisebb mennyiségű elnyert tűzifát végül több rászoruló háztartásnak osztják ki egyenlő részekre osztva, mint ahányra az igénylést eredetileg benyújthatták (kevesebb háztartás kap lakásfenntartási támogatást, mint ahány szociális tűzifára szorult).

Nem azért kezdtünk a szociális tűzifa kérdésével foglalkozni, mert ez az 1 m³ fa megoldaná a nehéz helyzetű családok fűtési problémáját,

hanem azért, mert sok rászoruló és erre a támogatási formára jogosult háztartás azért nem jut hozzá a szociális tüzelőhöz, mert az önkormányzata nem nyújtja be igénylését az állam felé. Nézzük az adatelemzésünk során kapott számokat: 2012-ben a jogosult önkormányzatok 43,58%-a, 2013-ban 38,89%-a, 2014-ben pedig még mindig 28,19%-a (812 település) nem nyújtotta be igénylését. Egyik oldalról ez az adatsor értékelhető úgy, hogy dinamikusan növekszik a lehetőséggel élő önkormányzatok száma évről évre, másrészt viszont az látszik, hogy jelentős számú önkormányzat a saját passzivitásával rászoruló háztartások tömegét fosztja meg a természetbeni támogatás e formájától.

Természetesen a 2014-es tervezésünk során még nem voltak az utolsó télről eredményeink, adatgyűjtésünk kezdetén a sajtóban megjelent információkkal dolgoztunk, például, hogy a tűzifahiány ellenére 2013-ban a szociális tűzifa támogatás lehívására jogosult települések kb. 40%-a [nem pályázott](#)⁹. A szakemberekkel és helyi közösségekkel folytatott előkészítő beszélgetéseken a következő magyarázatokat kaptuk erre:

1. a települések önkormányzatai nem értesülnek a pályázati lehetőségről;
2. a szétosztható fa elenyésző mennyiségű, a települési önkormányzatoknak nem éri meg felvállalni az elosztással járó feszültséget;
3. a jelenlegi közhangulatban a polgármester nem tud politikai tőkét kovácsolni a fa szétosztásából.

Emellett azonban hallottunk jó példákat is, ahol a kisebbségi önkormányzat, illetve a települési önkormányzat együttműködése eredményeképpen sikerült feszültségmentesen, a helyi közösség tagjainak bevonásával elosztani a fát.

Láttuk tehát, hogy a tűzifa támogatás lehívásában – akkor még becsléseink alapján – több mint ezer település érintett, az ezeken élő

⁹Farkas Melinda (2013): Tűzifa: támogatás lenne, igénylés nincs. Magyar Nemzet Online (2013. december 13.)

rászorulókat csak hírből tudják, hogy szerencsésebb helyeken létezik ez a támogatás. Mobilizáló erején túl a szociális tüzelő ügy még azért is érdemel figyelmet, mert rajta keresztül legalább három országos szintű problémát lehet tematizálni: a magyar lakosság energiaszegénységét, a diszkriminatív jogalkalmazást és az elégtelen szociálpolitikai intézkedéseket. A problémák ilyen léptékű megfogalmazása azonban nem magától értetődő részei a települési közbeszédnek, ott a mindennapi túlélésért folyik a küzdelem. Ráadásul a közösségi érdekérvényesítés bármilyen formája a hatalmi viszonyok erős szorításában jöhet csak létre. Még közvetlenebb a hatalomtól való függés a segélyezési rendszeren és a közmunkán keresztül, hiszen legtöbb esetben a döntéshozó (a polgármester) egyben a munkaadó is, akivel a legtöbb embernek közös múltja van, aki rajta tartja a szemét a hangadókon, nem is beszélve magának a települési közösségnek a szétfűzöttségéről. A nagyvárosi aktivisták számára elképzelhetetlen, hogy ebben a közegben egy közéleti témájú beszélgetés megszervezése a közösségi házban, egy találkozó a polgármesterrel vagy aláírásgyűjtés egy petícióhoz mennyire bátor és konfrontatív lépések. Különösen igaz ez ott, ahol etnikai és anyagi helyzetük okán marginalizált helyzetben lévő emberek igyekeznek felvállalni az érdekérvényesítő szerepet. Nem könnyű megtalálni, hogy 1. mi az az ügy, amiben az embereknek van személyes érintettsége, önérdéke, és 2. még pont akkora kockázattal bír, hogy érdemes legyen beleállni, 3. és lehet települési, megyei vagy országos szinten is tematizálni.

Mi a Civil Kollégium „Helyi Erő – Helyi Forrás” programjában velünk dolgozó helyi szerveződésekkel arra tettünk kísérletet, hogy a tűzifahiány három vetületét (energiaszegénység, diszkriminatív jogalkalmazás, elégtelen szociális támogatás) kistelepülési szinten is megragadható, megnyerhető ügyekké alakítsuk és országos viszonylatban is megfoghatóvá tegyük.

A tanulmány következő részében részletesebben vizsgáljuk a szociális tüzelő program adatait.

2. A lehetőséggel élők és a kimaradók. A jogosult önkormányzatok pályázási hajlandósága a szociális tüzelő programban

Ahogy fentebb már tárgyaltuk, saját adatelemzésünkéből az derült ki, hogy 2012-ben a jogosult önkormányzatok 43,58%-a, 2013-ban 38,89%-a, 2014-ben pedig még mindig 28,19%-a (812 település) nem nyújtotta be igénylését. Látható, hogy 2014-re több mint 10%-kal nőtt a lehetőséggel élő önkormányzatok száma. Ebben az eredményben az őszi kampányunk – ismeretlen mértékű – hatása is megjelenik. Az alábbiakban a 2014-es adatok elemzésével próbálunk választ találni néhány alapvető kérdésre.

Mi állhat a pályázó települések számának dinamikus növekedése mögött és milyen okai lehetnek annak, hogy a támogatásra jogosult önkormányzatok nem élnek a lehetőséggel?

A pályázó települések számának növekedése három tényezőnek tudható be, amelyek közül a legfontosabb, hogy a rászorulókat nagy száma miatt nyilvánvaló igény van az állami segítségnek bármilyen formájára, ezen belül a fűtési szükséglet és az elérhető munkalehetőségek beszűkülése miatt is kritikus téli időszakban maga a tüzelőanyag osztása adekvát segítségnek tűnik.

Nyilvánvaló hatással bír a települések pályázási aktivitására, hogy évről évre ismertebbé válik ez a Belügyminisztérium által kínált lehetőség, valamint az is, hogy a pályázható keretösszeget menet közben, évről évre jelentős arányban növelték. Az utóbbi tényező nemcsak azért fontos, mert például 2012-ben visszaszállított, elégedetlenségeket és kisebb botrányokat okozott az, hogy az 1625 pályázó önkormányzat között mindössze egymilliárd forint támogatást osztottak ki – ami sok esetben megkérdőjelezte az egész intézkedés értelmét, hibaválósá tette a szociális tűzifa [megszerzésébe fektetett munkát](#) és az elaprózott támogatás miatt konfliktusokat okozott a településeken¹⁰ –, hanem azért is, mert minden évben jelentős

¹⁰Becker András (2013): Az igények töredékét fedezte csak a szociális tűzifátámogatás. Átlátszó. (2013. május 13.)

hírértékkel bírt az a tény, hogy egy-egy milliárddal megtoldották a rendelkezésre álló belügyminisztériumi keretet.

Csak feltételezéseink vannak arról, hogy milyen okból maradnak távol nagy számban a támogatásra jogosult önkormányzatok a szociális tüzelő programtól. A lehetséges okok között szerepelhet érzéketlenség is a település nélküli lakói iránt, az elosztással járó konfliktusoktól való félelem, vagy épp visszatartó tényező lehet a tüzelő programmal járó munka (nemcsak a pályázattal, hanem a lebonyolítással járó is: a beszerzés, szállítás, aprítás, elosztás, szervezés), és költség is (a szegényebb önkormányzatoknak ugyan nem kell önrészt fizetnie, csak a lebonyolítás költségeit állják). Számolhatunk még a digitális írástudatlanság különböző formáival¹¹ és ezzel összefüggésben érdemel említést a Belügyminisztérium által szabott mindössze tíznapos benyújtási határidő rövidege is. Lehetnek olyan települések is a nem pályázók között, ahol más helyi forrásokból lehetőség van kedvezményesen tűzifa beszerzésére.

A szegényebb vagy a tehetősebbnek minősülő települések pályáznak inkább?

A 2014-ben, tehát már negyedik alkalommal meghirdetett tűzifa-igénylési lehetőség adatait vizsgáltuk. Az adatelemzés során azt láttuk, hogy 2068 település nyújtotta be igénylését, közöttük osztotta szét a Belügyminisztérium a hárommilliárd forintos keretét. 812 jogosult település nem pályázott. Az ötezer fő lakosságszám alatti települések (összes jogosult település: 2880) 71,81%-a nyújtott be igénylést és kapott támogatást, 28,19%-uk nem élt a lehetőséggel.

Hogy melyik település minősül szegényebbnek vagy tehetősebbnek, azt a Belügyminisztérium felhívásában hivatkozott 2006-os [kormányrendelet](#)¹² alapján határoltuk el. Amelyik település szerepel a

rendeletben szereplő listán, azt vettük a szegényebbek közé, a többi, arendeletben fel nem sorolt települést számoltuk tehetősebbnek.

A 2014-es adatok szerint a pályázati lehetőséggel nem élő, 812 jogosult település közül 556 minősül tehetősebb önkormányzatnak (68,47%), 256 pedig szegényebbnek.

A pályázók között jóval kisebb arányban találhatóak a tehetősebbnek minősülő települések, mint a nem-pályázók között. A 2068 pályázó település közül 914 minősül tehetősebbnek (44,2%), míg 1154 pályázó település tartozik a szegényebbek közé.

A szegényebb települések pályázási hajlandósága tehát nagyobb volt 2014-ben, mint a tehetősebb településeké. A szegényebb települések önkormányzatai közül 18,16% maradt ki a szociális tűzifa programból azért, mert nem nyújtotta be igénylését a Belügyminisztériumnak, a tehetősebb települések közül pedig 37,82% azon önkormányzatok aránya, amelyek nem pályáztak tüzelőtámogatásra.

Mekkora szerepe van a pályázási aktivitás szempontjából az önkormányzatoktól elvárt önrészeknek?

Megnéztük azt is, hogy volt-e hatása a pályázási hajlandóságban annak, hogy a szegényebbnek minősülő települések esetében 2014-ben már teljesen eltörölték az önrész-kötelezettséget. Az adatok szerint ennek az intézkedésnek nem volt különösebb hatása a pályázási hajlandóságra. 2013-ban az igénylésüket benyújtó önkormányzatok közül 55,5% a szegényebb települések aránya (ekkor még volt önrész, de számukra kedvezményesen), 2014-ben mindössze 55,8%-ra nőtt ez az arány.

3. A tűzifakampány települési szintjei

3.1 Borsodbóta

A Civil Összefogás Együtt Egymásért Egyesület egy új kezdeményezés Borsodbótán. 2010-2013 között a szervezet egyik tagja vezette a borsodbótai TASZ-pontot. 2013 elején a szerveződések petíciót nyújtott be a helyi polgármesternek a közmunka-lehetőségek igazságosabb elosztása céljából, melyet több csoporttalálkozó előzött meg a település közösségi házában. A szervezet ezután öt hónapon keresztül rendszeres csoporttalálkozókat tartott azért, hogy szélesítse bázisát és minél több

¹¹Ahogy egy borsodi falu polgármestere fogalmazott: „A kollégák jó része hetekig ki se nyitja az emailjét.” In: Becker András (2013): Az igények töredékét fedezte csak a szociális tűzifátámogatás. Átlátszó. (2013. május 13.)

¹²240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről.

ember bevonásával, közösségi alapon értelmezze újra munkáját, hol kisebb, hol nagyobb sikerrel. A tűzifa ügy is ekkor került fel a szervezet napirendjére, akkor az erdészettel való egyezkedés és a biobrikett-gyártás volt célul kitűzve. A szervezet 2013 őszén csatlakozott a Civil Kollégium „Helyi Erő – Helyi Forrás” közösség-szervező programjához. 2014 májusában merült fel, hogy a szociális tüzelő ügy válhatna a szerveződés motorjává. 2014 júniusában a csoport fórumot tartott a borsodbótai közösségi házban, ahova meghívta a helyi aktív civilek mellett többek között a polgármestert és két amerikai közösség-szervezőt, akik a Civil Kollégium amerikai közösség-szervező csereprogramjának keretében jártak Magyarországon. A külföldi vendégek jelenléte megváltoztatta az ilyen típusú találkozók szokásos menetét, és a polgármester ígéretet tett arra, hogy folytatja a tárgyalást a csoporttal a szociális tűzifa megpályázásáról. Ezt követően 2014. augusztus 23-24-én Miskolcon kampánytervező műhelyt tartottunk egy olaszliszka-i és egy hajdúhadházi csoporttal közösen a szociális tűzifakampány lehetőségeiről és veszélyeiről, helyi és országos vetületéről, és a kampány ezután elindult Borsodbótán. A Civil Összefogás Együtt Egymásért Egyesület kezdeményezése ellenére a polgármester eleinte kihárta a találkozókból, de végül a Civil Kollégiummal közösen tárgyalásokba kezdett a szociális tüzelő megpályázásáról. A csoport ezen felül aláírásgyűjtést folytatott a településen a szociális tüzelő támogatottságának igazolásául. A pályázatot végül egy gyorsított ülés összehívása után az önkormányzat beadta és 2.057.400 Ft támogatást kapott. Az önkormányzat azokat tette rá a jogosultak listájára, akik lakásfenntartási támogatást kapnak, és a Civil Összefogás Együtt Egymásért Egyesületre bízta a fa elosztásának a lebonyolítását. A csoport szerint a jogosultak listája nem teljes mértékben fedte a rászorulókat, ezért közösségi fórumot hívott össze a közösségi házban. A közösségi fórumon végül abban állapodtak meg a jelenlévők, hogy nem bolygatják meg az önkormányzat által összeállított listát, viszont megpróbálnak még belobbizni négy családot, akik anyagi helyzetük alapján jogosultak lennének az ingyen fára. A végső listát végül két családdal sikerült bővíteni, a háztartások fejenként egy 1 m³, 1-2 hétre elegendő ingyen fát kaptak.

A helyi szervező beszámolója a borsodbótai tűzifakampányról

„Borsodbótán nagyon sok embernek problémát jelent a téli időszakban a fűtés. Ezért sokan lopják a környező erdőkből a fát, kisebb nagyobb sikerrel. Többüket pénzbüntetésben vagy szabadság vesztéssel bünteti a törvény. Ezért mi megpróbáltuk felmérni a szükségletüket. Próbáltuk megkeresni a környező erdészeteket és magán erdő tulajdonosokat, hogy segítsenek tűzifát biztosítani a lakosság részére. Sajnos ez nem sikerült. Aztán hallottuk, hogy a tőlünk nem mesze lévő településen előző évben szociális tűzifa kiosztásra került sor. Erre felkaptuk a fejünket és felvettük a kapcsolatot a farkaslyuki kisebbségi elnökkel. Elkezdtük tervezni, hogy nálunk hogyan lehetne megvalósítani. És jött a nagy lehetőség: amerikai közösség-szervező trénerek érkeztek Borsodbótára. Próbáltunk minél több helyi szervezetet meghívni a találkozóra és a helyi polgármestert, akivel soha nem tudtunk időpontot egyeztetni, egyéb feladataira hivatkozva. Így meghívtuk mint a helyi Tűzoltó Egyesület elnökét és nem mint polgármestert. Elfogadta a meghívást, elkezdtünk tovább tervezni. Felvettem a kapcsolatot Sebály Bernadettel, aki az amerikai trénerek tolmácsaként volt jelen. Mi régebről ismertük egymást, dolgozott már Borsodbótán és nagyon sok hasznos dolgot tanított nekünk. Ezért elmondtam, hogy mi a tervünk és jó lenne, ha beszélne a trénerekkel, hogy mire készülünk és próbáljanak a kapni a polgármesterünktől egy szóbeli ígéretet arra, hogy nálunk is lesz az idén szociális tűzifa. Eljött a nagy nap és minden úgy sikerült, ahogy elterveztük, megrendeztük. A polgármester ígéretet tett, hogy két héten belül felveszi olyan településekkel a kapcsolatot, ahol már adtak be szociális tűzifára igényt, utána minket értesít és leülünk egy újabb tárgyalásra. A találkozó után leültünk egy páran és megírtunk egy emlékeztetőt a polgármesternek és terveztük a további lépéseket. Sajnos nem jött a válasz és személyesen adtuk át az előre megírt emlékeztetőt. Erre sem jött válasz a polgármestertől. Próbáltunk újabb ismerősöket megkérni, hogy

segítsenek a további tervezésben. A Civil Kollégium részéről Peták Péter jött a segítségünkre és kért időpontot a polgármesterünktől, akii többszöri megkeresésre, kb. 2 hónap múlva adott időpontot a további tárgyalásra, de még mindig nem voltunk elkésve, mert még volt időnk a pályázat megjelenéséig. Közben mi elkezdtünk aláírást gyűjteni és elmondani az embereknek, mit is szeretnénk. Nagyon sokan támogattak minket az aláírásukkal. Eljött a tárgyalás napja. Péter korábban érkezett és tudtunk egy kicsit beszélgetni és megtervezni a találkozót a polgármesterrel. Amikor bementünk a találkozóra, egy teljesen más polgármesterrel találkoztunk, jegyzetelt és látszott, hogy komolyan gondolja a segítséget. Sikeresnek könyveltük el a találkozót. Október elején kijött a pályázat és sajnos nem volt sok időnk, de újra felvettük a kapcsolatot a polgármesterrel és a segítőinkkel. Közös sikerült elérni, hogy a településünkön 108 család kapjon 1m³ fát, amiért nekik nem kellett fizetni. Mi vállaltuk, hogy segítünk a fa szétosztásában, hogy mindenki egyformán kapjon. A helyi Roma Nemzetiségi Önkormányzat pedig vállalta az üzemanyag egy részének kifizetését és segítette a kiszállításban.”

Csóka Sándor, Borsodbóta

3.2 Olaszliszka

Olaszliszka a „Helyi Erő – Helyi Forrás” program keretében 2013 márciusában kezdett el dolgozni egy közösség-szervező az [Életfa Segítő Szolgálat Egyesület](#) támogatásával. A településen több éves tereptapasztalattal bíró Életfa eddig közösségfejlesztőkkel működött együtt Olaszliszka. Ehhez képest a közösség-szervező irány abban volt jelentősen új, hogy a szervezet most 1. a településen a romák között is a leghátrányosabb helyzetű, a Dankó Pista utcai szegregátumban élő romákkal kezdett el dolgozni, és 2. a településen uralkodó hatalmi viszonyokra azon keresztül próbál hatással lenni, hogy a legszegényebbek részvételével épít szervezetet és az

érdekérvényesítést közösségi alapokra helyezi. A jelenleg informális keretek között működő csoporttal 2013-ban két ügyet vittünk sikerre: kiharcoltuk a szemét elszállítását a szegregátumból és elértük, hogy az utca le legyen aszfaltozva. A tűzifa ügy ezután került terítékre, mikor is 2013 decembere közepén az olaszliszkai Dankó Pista utcán megtartott közösségi beszélgetésen összegyűlt 9 szegénységben érintett roma ember elhatározta, hogy a következő ügy, amelyre megoldást keresünk, a tűzifa hiánya. Gyorsan kiderült azonban, hogy ebben az ügyben lehetőség lesz a település más részein élőkkel is az együttműködésre. Következő megbeszélésünkön ugyanis már 16, a település több pontjáról érkező roma és nem roma vett részt, megerősítve, hogy a meghatározott ügy sokakat érint a település szegényebb részein és nem csak romákat. Ennek köszönhetően új roma közösségi vezetőkkel és potenciális tagokkal kerültünk kapcsolatba, és nyár közepén az újonnan elért közösségi vezetőkkel és az általuk ajánlott helyi erdészeti szakmunkásokkal kiegészülve (16 roma érintett) tartottuk megbeszélésünket. A találkozón mérlegeltük az ügy nagyságát, beazonosítottuk a döntéshozókat és helyi erőforrásokat és stratégiákat, lehetséges szövetségesek körét, akiket el is kezdtünk felkeresni. A tűzifahiány megoldása két szálon indult el: a helyi erdőszel való egyezkedést, illetve az önkormányzatnál a szociális tüzelő támogatás lehívását célzó érdekérvényesítést. Az erdőszelnél szeptemberre sikerült elérni, hogy a Bodrog mentén az irtásra szánt növendékfákat és tuskókat az érintettek ingyen az erdő-gazda beleegyezésével, szállítólevéllel elvihessék, az érintetteknek mindössze a szükséges eszközök beszerzését és a kitermelést kellett megoldaniuk. Így vált lehetségessé, hogy a tűzifahiányban érintett és a termelésre jelentkező 15 roma család, akiknek a háztartásában összesen 83 fő él, 80 m³ fát termeltek ki és vittek haza ingyen, 467.000 Ft becsült értékben, ügyüket önszolgáltató módon, helyi erőforrásokból megoldva. Ezzel párhuzamosan 2014. augusztus 23-24.-én Miskolcon kampánytervező műhelyt tartottunk egy borsodbótai és egy hajdúhadházi csoporttal közösen a szociális tűzifakampány lehetőségeiről és veszélyeiről, helyi és országos

vetületéről, melyen a szociális tűzifa volt a fő téma, és azok a közösség-szervezési módszerek, amelyek révén elérhető, hogy az önkormányzat idén először beadja pályázatát. A kampány elindult Olaszliszkán is, ahol a helyi közösségi vezetők a közbeszéd tárgyává tették a szociális tüzelő pályázatot, és újra és újra személyesen kérték a polgármestertől, hogy pályázzon. Noha a kezdeti válaszok nemlegesek voltak, fordulópontot jelentett, amikor a helyi önkormányzati választások közeledtével sikerült elérni, hogy az ellenjelölt a választási kampányába emelje a szociális tűzifa kérdését. Az önkormányzat ezt követően adta le a pályázatát a Belügyminisztériumnak, a megítélt támogatás mértéke 3 733 800 Ft.

Tüzelő-ügy helyi erőforrásból tevékenységnapló

- 2013. 12. 14. Közösségi beszélgetés a Dankó utcán helyi roma emberek, a Civil Kollégium és az Életfa részvételével. Egy helyi roma lakos javasolja, hogy a következő ügy, amivel foglalkozunk, a tűzifa legyen.
- 2014. 02. 08. Közösségi beszélgetés az olaszliszkai művelődési házban, már nem csak Dankó utcai érintett lakosok részvételével. Felmérjük a tűzifa-hiányban érintettek számát, a lehetséges megoldási lehetőségeket, megegyezünk abban, hogy el kell érni több érintettet az ügy folytatásához.
- Helyi terepmunka az érintettek elérésére, a Dankó utcán kívüli érintettek megismerése, bizalom-építés, helyi vezetők felkutatása, ezeken az addig ismeretlen területeken, bevonásuk a szervezésbe.
- 2014. 07. 28. Stratégiatervezés újonnan elért közösségi vezetőkkel és helyi erdészeti szakmunkásokkal.
- 2014. 08. 02. Közösségi beszélgetés tüzelő-ügyben erdészeti szakmunkások részvételével. Szakértelmük, ismeretségük és az érintettek igényei alapján lehetséges szövetségesek és döntéshozók beazonosítása, cselekvési terv kidolgozása az elérésükre.

- 2014. 08. 06. Három helyi erdős-gazda felkeresése az érintettek képviselőivel saját kapcsolati hálójuk mentén. Információszerzés, erőforrások felmérése.
- 2014. 08. 09. Közösségi beszélgetés. Az erdős-gazdáktól szerzett információ közös feldolgozása, döntés arról, hogy mely elért lehetőséggel foglalkozunk. Cselekvési terv kidolgozása, határidők meghatározása, szükséges eszközök beazonosítása (fűrész, gázolaj, zetor, komp) feladatok felosztása az érintettek között.
- 2014. 08. 26. Érintettek informálása, területek felosztása, termelés megindulása a közösségi vezetők szervezésében.
- 2014. 09. 03. Az első család hazaszállítja a kitermelt fát.
- 2014. 09. 18. Az utolsó család is hazaszállítja a kitermelt fát.
- Elért eredmények: 15 olaszliszkai roma család összesen 80 m³ fát termelt ki és szállított haza ingyen, összesen 467 000 Ft becsült értékben. A 15 család háztartásában 83 ember él, ezek közül 51 kiskorú gyermek.

Szociális tüzelő-ügy tevékenységnapló

- 2014. szeptember-október: Helyi roma aktivistáink nyomás alatt tartják Olaszliszka polgármesterét, aki az elmúlt 3 évben nem pályázott szociális tűzifára.
- 2014. október: Személyes meghallgatásra időpontot kérnek a polgármestertől, újra és újra jelezve kérésüket, hogy idén adjon le pályázatot.
- A polgármester eleinte elutasító, a többszöri megkeresés ellenére is.
- Aktivistáink a helyi közbeszéd tárgyává emelték a szociális tűzifa kérdését, agitáltak az érintett lakosság körében. Szeptember végén a regnáló polgármester ellenjelöltje választási kampányába emelte a szociális tűzifa kérdését:

„Örömmel nyugtáztam, hogy a község jelenlegi vezetése sikeresen pályázott – többek között – 2014 évben három kulturális rendezvényre is. Azt hiszem, a község lakossága jobban örült volna, ha a környező községekhez hasonlóan, szociális problémák megoldására is pályáztak volna, pl.: tüzelőtámogatás, gépjárművásárlás, stb.”

Részlet Fekete Gyula polgármesterjelölt „Tisztelt Választópolgárok” című kampány-szórólapjából (Olaszliszka, 2014. október)

- 2014. október elején, a szociális tűzifa pályázati periódusának hetében, a polgármester már ígéretet tesz arra, hogy a település beadja a pályázatot.
- 2014.10.05: Aktivistáink „Lakossági Kezdeményezést” indítanak, amin 46 helyi lakos (érintettek és nem érintettek) kéri a képviselő testületet a pályázat benyújtására. Mire leadnák, kiderül, hogy a pályázatot beadta az önkormányzat.
- Helyi közösségi vezető kérdést intéz a polgármesterhez kampányzáró eseményén, hogy miért nem élt az önkormányzat a szociális tűzifaigénylés lehetőségével az elmúlt 3 évben.
- 2014.10.13. Az ellenjelölt megnyeri a polgármester választást. Községi vezetőnk a kisebbségi önkormányzat új elnöke.

„Nekem azért volt jó az ingyen-fa, mert nagyjából rá lehetett készülnöm a tére és ami pénzt elszántam a faért, azt más fontos dologra is rá tudtam fordítani.”

*ifj. Balogh László,
Olaszliszka*

„Megkönnyítettem több család helyzetét, ami sikerült is. Nem került munkámba, sem pénzembe, csak egy kis időmbe, míg utána jártam. Jó volt látnom azt, hogy több család élt az adott helyzettel és átlátták azt, hogy mennyivel könnyebb így indulni a télnek!”

Balogh Attila, Olaszliszka

4. A tűzifakampány országos szintje: Információkampány

A tűzifa ügy fogadókészségének felmérése céljából igyekeztünk a kampánynak országos vetületet adni. 2014. október 1-6. között, a pályázat 2014. október 6-i beadási határideje előtt lezajlott információkampányunk fő célja az volt, hogy a szociális tüzelőt érintő információkat összegezzük, és azt az érintettekhez eljuttassuk. Ezzel a helyi akciókhoz szerettünk volna segítséget nyújtani, a települési szinteken szervezkedők számára muníciót adni, cselekvési lehetőségeket vázolni. Célunk tehát nem az volt, hogy az önkormányzatok figyelmét hívjuk fel a programra, akiket a Belügyminisztérium egyébként is értesített. A tűzifahiány ellenére előzetes tájékozódásunk alapján azt láttuk, hogy 2013-ban a szociális tűzifa támogatás lehívására jogosult települések kb. 40%-a, több mint ezer település nem pályázott. A terjesztés változatos és szerteágazó csatornákon zajlott, hogy elérjük ezt a nagy célcsoportot. A kampánynak [blogoldalt](#)¹³ készítettünk, ahol letölthető segédanyagokat (lakossági kezdeményezés, információs anyag, elérhetőségeink) is biztosítottunk. Igénybe vettük szervezeteink és szövetségeseink szakmai levelező listáját, különös tekintettel a helyi szintű kapcsolatokkal rendelkező szervezetekre. Közel negyven levelezőlistán terjesztettük felhívásainkat és kollégákat kértünk fel a személyes terjesztésre. Az információ-kampányban többek között az [Autonómia Alapítvánnyal](#), az [Életfa Segítő Szolgálat Egyesülettel](#), az [Ide Tartozunk Hálózattal](#), a [Közösségfejlesztők Egyesületével](#), a [Magyar Szegénységellenes Hálózattal](#), a [Református Cigánymisszióval](#), a [Roma Sajtóközponttal](#), a [Társaság a Szabadságjogokért](#) jogvédő szervezettel és a [Trialóggal](#) működünk együtt. Törekedtünk arra, hogy elérjük a hátrányos helyzetű térségek településeit, főként Baranyát, Borsodot, Tolnát és Hajdú-Bihart. Községi oldalakon nagyszámú megosztást ért el kampányunk, a felhívást az MTI is kiadta és néhány online hírportál is felkapta. Blogoldalunk két nap alatt több ezres látogatottságot ért el. A 6 nap alatt kaptunk néhány telefonos és e-mailes megkeresést az ország különböző részeiről. Az egyik telefonáló elmondta, hogy „Lakossági kezdeményezés” segédanyagunkat használja az aláírásgyűjtéshez, és

¹³Szervezkedjünk tüzelőért! Kezdeményezés a téli tüzelőhiány mérséklésére.

többször telefonon is kért tanácsot a kezdeményezés elindításához, benyújtásához.

Noha a visszajelzések biztatóak voltak, ezzel együtt nem tudjuk igazolni az információkampány hatékonyságát, valódi eredményét, illetve azt, hogy mennyiben járult hozzá a beadott pályázatok számának növekedéséhez. Az információkampány megszervezését és a mobilizálást nagyban nehezítette, hogy még a pályázat kiírása előtt egy héttel sem lehettünk biztosak abban, hogy elindul a szociális tüzelő program, illetve pontosan mikor és milyen feltételekkel. Kifejezetten megnehezítette a felkészülésünket, hogy arról sem tudtunk előzetesen információt szerezni, hogy az önkormányzati választások előtt, vagy azt követően indítja el programját a Belügyminisztérium.

Ezen túl a szakmai párbeszéd elindítása érdekében 2014. október 17-én, a [Szegénység Elleni Küzdelem Világnapján](#) a Magyar Szegénységellenes Hálózattal (MSZEH) közösen kerekasztal-beszélgetést szerveztük Budapesten. A programmal az volt a célunk, hogy a tűzifahiány három vetületét, az energiaszegénységet, a diszkriminatív jogalkalmazást és az elégtelen szociális támogatást tematizáljuk. A beszélgetést Jász Krisztina, az MSZEH vezetőségi koordinátora moderálta, és a beszélgetésen részt vett Bajomi Anna (szociálpolitikus), Csóka Sándor (Civil Összefogás Együtt Egymásért Egyesület, Borsodbóta), Feldmár Nóra (Profilantrop Egyesület) és Peták Péter (Civil Kollégium Alapítvány).

5. Összegzés – Tervek, lehetséges kimenetek

Márciustól önkormányzati hatáskörbe került a lakásfenntartási támogatás, az adósságkezelési szolgáltatás, a méltányossági közgyógyellátás és a méltányossági ápolási díj. Ehhez képest a kormányzati kommunikáció szerint nem lesz olyan település, ahol azért nem adnak segílyt, mert a településnek nincs rá pénze. Ilyen esetekben a központi költségvetésből segítik majd ki az önkormányzatot. Az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézetének egyik munkatársa szerint könnyen előfordulhat, hogy ebben az esetben [a](#)

[szociális tüzelő program lesz a modell](#)¹⁴, azaz a településeknek pályázni kell a kiegészítésre. Amennyiben az önkormányzatok új segélyezési rendszere valóban hasonlóságot mutat majd a szociális tüzelő támogatás igénybevételével, úgy nagy valószínűség szerint a segélyekhez való hozzáférés továbbra is erősen sérül majd, és a rászorulóknak számára kiszámíthatatlanná válik. A szociális célú tüzelő támogatás jelenlegi kormányzati szabályozása biztos képet fest arról, hogy a támogatás léte vagy nem léte a csekély érdekérvényesítési gyakorlattal bíró, szervezetlen érintettek szempontjából esetleges, és településről településre változik. Mértéke elégtelen a szükségletekhez viszonyítva. A közpolitikai aréna pedig, amelyben az érintettek küzdhetnek szociális jogaik érvényesüléséért, erősen korlátozott, gyakran ellenérdekelt szereplőkkel telt.

A pilótajelleggel elindított tűzifakampány tapasztalatai alapján elmondhatjuk, hogy azok a hatalmi viszonyok, amelyeket egy ilyen pályázási modell teremt, kistelepülési szinten is alkalmat adhatnak a leghátrányosabb helyzetű lakosság bevonására építő szerveződési folyamatok aktiválására. 2015-ben szociális tűzifakampányunkat több szereplővel és nagyobb erőforrásbevonással érdemes lehet a 2014-es programból kimaradtak közül a 256 szegényebbnek minősülő településre fókuszálni. Ezzel, mint cseppben a tenger, képesek lehetünk megjeleníteni a kapcsolódó szélesebb körű problémahalmazt, úgy, hogy az egyes településeken a tüzelő olyan helyi ügyet jelent az aktív állampolgári részvételre és szerveződésre, amely azonnali konkrét javulást hozhat az emberek életében. Olyan ügyet, amelyen keresztül megérezhetik saját hatalmukat, és amellyel egyúttal változást idézhetnek elő a helyi hatalmi viszonyokban. A borsodbótai és olaszliszkai közösségsszervező folyamat azt igazolta számunkra, hogy egy ilyen kampányba még kistelepülési szinten sem túl kockázatos beleállni a helyieknek, célja helyi szinten is jól megragadható. A szociális tüzelő ügy továbbá lehetővé teszi, hogy a tűzifahiányt egy kezelhetetlen méreteket öltő problémahalmazból megnyerhető üggyé alakítsuk, miközben országos viszonylatban is beszélhessünk a helyzetről tágabb

¹⁴Janecskó Kata (2015): Szegény és pont itt lakik? Pech. Index.hu. (2015. 02. 09.)

összefüggésekben is (energiaszegénység, diszkrimináló jogalkalmazás, elégtelen szociális támogatási forma). Ezt a lehetőséget ugyanakkor nehezíti, hogy a lakásfenntartási támogatás eltörlésével egészen biztosan változtatni fognak a szociális tüzelő program rendszerén is (mivel a településenként igényelhető mennyiséget a lakásfenntartási támogatások számához kötötték a korábbiakban). Így idén is nehéz felkészülni, mert nem ismerjük előre a várható program paramétereit. A részleges eredményeken viszont az is látszik, hogy a kampányt hathatósan csak koalícióban, sok olyan szervezet összefogásával lehet megvalósítani, akiknek vannak kapcsolataik alulról jövő (grassroots) szerveződésekkel.

A hatásmérés nehézségei ellenére is az előkészítő tevékenységek nyomán elindult helyi érdeklődés, a kampányhajrában rövid idő alatt elért több száz Facebook megosztás, a blogunk több ezres látogatottsága és az információs és igénylő-anyagok nagyszámú letöltése, az online és telefonos érdeklődések, segítségkérések, és legfőképpen a két településen eredményesen megvalósult helyi kampány nyomán biztosan állíthatjuk, hogy érdemes volt kezdeményeznünk ezt a kampányt. Természetesen bízunk benne, hogy a széleskörű elérés nyomán számos más közösség és önkormányzat tudott időben cselekedni és a tüzelő-igénylés lehetősége nagyobb ismertségre talált országszerte.

Szervezői szempontból fontos megerősítés volt, hogy egy jól megfogható és körülhatárolható ügyben, a megfelelő kutató és előkészítő munka után, rövid idő alatt és viszonylag kevés, de koncentrált erőforrásokkal is lehet számottevő lépéseket tenni. Az ügyet körülölelő problémahalmazt itt is és a kampányban is igyekeztünk elvárható mértékben elemezni, továbbá amennyire lehet, újrakeretezni a

szegénység stigmatizálására vonatkozó narratívákat, miközben a cél mégis a tüzelőhiány, vagyis a nélkülözés azonnali enyhítése volt. Éppen ez lehetett, ami „megemelte”, ugyanakkor a legtöbbször számára „lehozta a földre” kezdeményezésünk szándékát, egyszerű, érthető, elérhető és konkrét lehetőséget kínálva egy probléma megközelítésére. Jó ügynek bizonyult azért is, mert a szociális tüzelő lehetőség a helyi szervezkedéshez nagyon egyértelmű kimeneti pontot adott, és az ehhez vezető – elsősorban szervező jellegű – stratégiák ráadásul könnyen kiegészülhettek a közösség mobilizációjának önszervezésre vonatkozó elemeivel (az elosztás közösségi megtervezése, illetve az ehhez kapcsolódó fizikai feladatok közös felvállalása; a helyi szolidaritás erősödése, saját erőforrások felajánlása a közösségnek; a további beszerzési lehetőségek átgondolása stb.).

Mindezek a hozzáadott elemek számunkra is utat mutathatnak a téli tüzelőhiány enyhítésére vonatkozó kezdeményezésünk következő lépéseire. A keretek feszítése és a helytelen narratívák további kikezdése mellett nagyon fontos lenne a tüzelő üggyel kapcsolódó hivatalos és közösségi lehetőségeket gyűjteni, terjeszteni, tanítani közösségszervező oldalról is. Segíteni a helyi – és országos – lehetőségek, potenciális aktorok és erőforrások feltérképezésében, a tüzelőhiány enyhítésére vonatkozó stratégiák tervezésében, a szélesebb körben is alkalmazható, egyszerű alternatív közösségi megoldások terjesztésében, a helyi és országos szolidaritás megszervezésében. Van tehát mit tenni!

*(A tanulmány elkészítésében közreműködött
Csóka Sándor, Kovács Annamária és Vojtonovszki Bálint)*

Hogy volt...?

Hogy volt...? címmel történeti visszatekintés rovatot indítunk, melyben elsőként egy 1993-ban íródott tanulmány részleteit tesszük közzé a nagyrábéi közösségfejlesztői folyamatról, mely így, rövidített formában is átfogó módon írja le a helyi közösségi mozgalommá terebélyesedett fejlesztői folyamat első éveit.

Bár a nagyrábéi közösségfejlesztői folyamat egyes részleteiről már olvashattunk tudósítást e lap hasábjain, s helyi kiadványai is megtalálhatók a Közösségi Adattárban¹ miközben Nagyrábé történelme és közösségi élete is gazdagon feldolgozott², mint említettük, az itt következő tanulmány átfogó módon írja le a helyi közösségi mozgalommá terebélyesedett fejlesztői folyamat első éveit.

Második közlésünk egy ünnepi beszéd, amely a Zalaszentlászlói Faluház fennállásának 30. évfordulójára rendezett ünnepségen hangzott el 2015. február 28.-án, melynek keretében az építész-tervező, Makovecz Imre emléktábláját is felavatták. A beszéd harmincnál is több év történéseit, közösségi munkáját eleveníti fel. Az akkori helyzet megértését elősegítendő néhány sorban összefoglaljuk a faluház-mozgalom lényegét. A szerk.

¹lásd például:

http://www.kozossegefejlesztas.hu/Kozossegi_Adattar/PAROLAAR.NSF/ac17badd073f25168525670c00816aef/a5717756d321dd39c1256aaf004ed371?OpenDocument

A Nagyrábéi Falukönyv példányai megtalálhatók a Közösségi Adattárban (Közösségfejlesztők Egyesülete, 1011. Budapest, Corvin tér 8.)

²A Hajdú-Bihar megyei [Nagyrábé](#) általános adatai.

Főbb kiadványok: Nagyrábé. Megjelent a magyar állam millenniumára a „Száz magyar falu könyvesháza” sorozatban. Szerk. Radics Kálmán.

„Örökbecsű” Közművelődési közösségek, műhelyek Hajdú Bihar megyében. II. kötet. (2013), benne: Józsa Kálmánné Martinecz Márta: A Nagyrábéi Baráti Kör Egyesület alakulása, működése. Szerk. Francz Vilmos. Debrecen, Népművelők Hajdú Bihar megyei Egyesülete.

Józsa Kálmánné Martinecz Márta: A közösségfejlesztés, mint a helyi cselekvés öntevékeny mozgásba hozásának végső esélye. A Nagyrábéi Baráti Kör és Egyesület alakulása, működése

Tanulmányomat, mely a múlt hagyományaira épülő feladatokat veszi számba, a közösségfejlesztés elősegítésén fáradozó népművelőknek és más szakembereknek ajánlom.

A születő és megszűnő, esetleg továbbélő közösségek szerves folytathatóságának, a hagyományok, az értékek, a múlt meg-őrzésének, átmentésének, továbbadásának 24. órájában vagyunk.

Mindent meg kell tennünk, kötelességünk, hogy ne hagyjuk a múltunkat, az értékeinket veszendőbe menni!

Ez a program kihívás a ma népművelője számára. A megújulás lehetőségét kínálja. Elfogadva e kihívást, indítottuk el közösségfejlesztői kísérletünket Nagyrábén, 1989-1990-ben

Külső fejlesztők: Vercseg Ilona (az akkor még OKK Módszertani Intézetének munkatársa) és Groskáné Piránszki Irén (akkor még a Debreceni Kölcsey Ferenc megyei Művelődési Központ munkatársa) voltak. Belső fejlesztő: Józsa Kálmánné Martinecz Márta, a Nagyrábéi Művelődési Ház igazgatója, és Nagy Erzsébet, a művelődési házban dolgozó népművelő.

AZ ELSŐ LÉPÉS

1989 novemberében a Kölcsey Ferenc megyei Művelődési Központ középfokú népművelő-képzésének hallgatói, Vercseg Ilona vezetésével, 4 napos terepgyakorlaton vettek részt községünkben. Céljuk az volt, hogy gazdagítsák társadalmi ismereteiket, gyakorolják a közösségfejlesztői munka frissen tanult módszereit, és hosszabb távon elindítsanak egy tudatos fejlesztő munkát Nagyrábén.

A 4 nap alatt mintegy 40 családhoz jutottak el a közösségfejlesztést tanulók, olyanokhoz, amelyek valamilyen szempontból jelentős szerepet játszottak a faluban, továbbá a községben működő valamennyi gazdasági egységet és intézményt is meglátogatták. A szerzett információkat összegezték, megvitatták és kiemelték a szerintük legfontosabbakat, s azokat ismertették a (akkor még) tanács vezetőivel.

A hallgatók tapasztalatai kiegészültek a helyben élő vezetők ismereteivel, s mindezt együtt egy hosszabb távú közös munka alapjának, kiindulási pontjának tekintették.

Ezt követően egy közös beszélgetésre hívtuk azokat a családokat, amelyekkel az interjúk készültek, és a falu vezetőit, közöttük a lelkészt is. Fontos volt az, hogy a jelenlevők megfogalmazzák: van-e szerintük sajátos arculata a falunak? Van-e nagyrábéi sajátosság? Miért is szeretik az itt lakók ezt a falut? Mit jelent ma nagyrábéinak lenni?

A beszélgetés igen nehezen indult, lassan fogalmazódtak a gondolatok. Váratlanul érte őket a véleményük, problémáik iránti érdeklődés, s a hallgatásuk mögött gyanakvás lappangott. Az őszinte, kedves biztatásra mégis megindult lassanként a beszélgetés, a kérdésekre megfogalmazódtak a válaszok, gondolatok, sértettségek és örömök, melyekből kicsengett, hogy minden nehézség ellenére az itt élők szeretik falujukat, mint ahogyan az is látszott, hogy egy kis segítő szándékú biztatásra talán hajlandók tenni is településük, önmaguk és a közösség sorsának épüléséért, jobbulásáért. Úgy látták, hogy ehhez elsősorban a vezetőknek kell összefogniuk és az emberek lelkiületének kell meggyógyulni.

Jellemző az itteniekre, hogy a jó cél érdekében szívesen tevékenykednek. Fontos számukra a múlt felidézése, újraéledése és értékének átmentése a jövő nemzedék számára.

Tehát nagyon FONTOS ÉS NAGY LÉPÉST tettek meg a jelenlevők: a kimondott szót, véleményüket vállalták mások előtt, ami egyben a felelősség vállalását is jelentette. Az emberek nyilvánosan is elköteleződtek véleményük mellett, s ha kialakul, az elkövetkező cselekvés mellett.

A beszélgetésből végül úgy látszott: két irányban lenne érdemes a továbbiakban megoldást keresni. Az egyik: a múlt hagyományainak összegyűjtése, kalendáriumi formában való megjelentetése. Többen ehhez éreztek kedvet. A másik: a gazdálkodás megújítása, a helyi lehetőségekhez és adottságokhoz megfelelő formák megkeresése.

Ezek alaposabb kibontásához, továbbviteléhez újabb találkozásokra volt szükség.

Egy kalendárium (falukönyv) közösségi létrehozása igen fontos, összetett része a közösségfejlesztésnek. De úgy vélem, hogy magának a feladatnak a véghezvitelén túl fontosabb az a szerves folyamat, mely ezt a kis közösséget együtt tartja és az a felismerés, hogy csak a közös cselekvés vihet előre a település problémáinak megoldásában.

A falukönyv írása, folyamatában, az együttműködők tudására, hozzáértésére, a helyi közösségekben betöltött szerepére épít. Új emberi kapcsolatok és szerepkörök létrejöttét inspirálja, amelyben az egyéni tudás felértékelődik. Erősíti a helyi tudatot, a helyi identitást. Egy szerves fejlődés részeseivé teszi a falu lakóit. A múlt értékeinek felkutatásával, bemutatásával viszonyítási alapot teremt a jelen értékeihez, és a jövőhöz.

Lehetővé teszi, hogy az öregek átadják tapasztalataikat. Nehéz életük viharaiiban – szegénység, kemény munka, a két világháború szenvedései, többszöri újrakezdés – acélosság edződött, a minden körülmények között helytálló személyiségük tiszteletet, elismerést ébreszthet a ma fiataljaiban.

Feloldja a korosztályok közötti merev határokat, együttműködésre szoktatja a generációkat. Értékké emeli a hétköznapi tevékenységeket, jelentőssé az egyéni életműveket, ezáltal megtalálhatja az egyén az elveszített önbecsülését, önértékét. Cselekvő magatartást képes kialakítani, mert lehetőséget mutat értelmes és örömteli tevékenységre.

A településen egy inspiráló, pezsgő légkört képes létrehozni – ezáltal mozgásba hozva a helyi cselekvést, öntevékenységet.

ÚJABB LÉPÉSKÉNT beszélgetésre hívtuk össze a csoportot, amelynek tagjai szívesen vállalták a kalendáriumba szánt anyag összegyűjtését, rendezését. Megbeszéltük, mi legyen a kiadvány neve, mi kerüljön bele. Az interjúk során kiderült, hogy Nagyrábé történelme, hagyományait tekintve, különösen a közösségi szokásokat nézve, igen gazdag. Érdemes tehát feltárni, rendszerezni és tovább éltetni múltbéli örökségünket, hiszen még élnek azok az emberek, akik mindezek hiteles tudói, és fontos, hogy megszólaljanak. A Falukönyvbe – végül ezt az elnevezést választották az emberek – ezekről a régi közösségekről (Dalárda, színjátszó körök), kismesterségekről, ünnepekről (gyepi bál, szüreti multság, arató ünnep), közös munkákról, egyéni sorsokról szóló elbeszélések, egy-egy anekdota, ételrecept, orvosi tanács, gyógy mód, itteni népdal került bele. A nyomtatott anyag videón megörökített portrészorozattal egészült ki az évek során.

KÖVETKEZŐ LÉPÉSÜNK az volt, hogy minden családhoz eljuttattunk egy FELHÍVÁST és egy JELENTKEZÉSI LAPOT, s ezzel kezdődtek el a falukönyv szerkesztésének gyakorlati munkái. A kalendáriumi csoport tagjai, körzetekre osztva a falut, személyesen vitték el a lapokat a családokhoz. A következő összejevetelen beszámoltak tapasztalataikról, élményeikről, a könyv megjelenésével kapcsolatos véleményekről. Volt sok örömteli élmény, beszámoló, de voltak negatív hangú megnyilatkozások is. Ezen az összejevetelen már megfogalmazódtak a falukönyv szerkesztésével, tartalmával kapcsolatos elképzelések. Vita alakult ki a csoport tagjai között, más-más szempontok merültek fel, de a vita egészséges, pozitív tartalmú volt, a faluért való tenni akarás hatotta át. Mozgásba jött a helyi cselekvés! Sok örömteli munka, beszélgetés, vita állt ekkor a csoport előtt. De mire a falukönyv elkészült, a közös cselekvés igazi közösséggé kovácsolta a szerkesztésben, írásban résztvevőket.

A cselekvés másik iránya: a gazdálkodás új formáinak keresése a helyi lehetőségek keretein belül. Ennek elindítását azokkal a csoporttagokkal kezdtük el, akiket ez a téma érdekelt.

Kiindulópontként a községben a múltban működő Aranykalászos Gazdatanfolyam hagyománya adódott. Három alkalommal szerveztük meg a NAGYRÁBÉI GAZDANAPOKAT, melyek célja a közös gondolkodás folytatása, a friss információk, lehetőségek megismertetése, a kapcsolatok kiépítésének segítése volt.

Az első előadásorozat témái: a kisvállalkozás lehetőségei, a hitelfelvétel módja, a kisszövetkezetek alakításának formái.

A témák aktualitását, az információ-éhséget, ahogy a valós gondokra keresték a választ, mutatta a nagyszámú részvétel, és az előadásokat követő heves viták. Az előadók minden esetben a szakma legkiválóbbjai voltak.

Második alkalommal, szintén a GAZDANAPOK KERETÉBEN, a faluban kertészkedők részére szerveztünk gyakorlati tanácsadásokat és bemutatókat. Ezek a kisgazdaságok is enyhíthetik a megélhetés gondjait.

A faluban akkoriban 1000 aranykorona értékű föld került magántulajdonba. Az elindulás nehézsége, a hitelhez jutás, vagy „nem jutás” mára már rideg valóság. A szövetkezet átalakulása gyakorlatilag csak a cégtábla átfestését jelentette.

A település előtt álló legnagyobb feladat az volt, hogy az érdeklődők megtanuljanak vállalkozni. Ez volt a harmadik alkalom témája. Néhány bátrabb vállalkozó kezdeti lépéseit már megtette, de a többség várt és reménykedett, hogy újra megmondja valaki, mit kell tenni!

Ehhez hívtuk segítségül a Debreceni Vállalkozásfejlesztő Alapítványon keresztül a jogászt, a bankszakembert és a társadalombiztosítást, valamint az adózás szakemberét.

Nagy volt az érdeklődés az információk iránt, amelyekkel a mezőgazdasági vállalkozások elindítását segítettük – az emberek várták a segítséget, a bátorítást. De a kérdésekből, hozzászólásokból mégis rendre az derült ki, hogy még mindig azt szeretnék, ha valaki helyettük gondolkodna és megmondaná, hogy pontosan mit is tegyenek...

EGY IGEN FONTOS LÉPÉS...

Megalakult tehát a kalendáriumi kör, akik a falukönyv anyagának gyűjtését, szerkesztését vállalták, ők maguk is írtak a múltból, de készítették interjúkat is.

Sok-sok összejövétel, közös munka, viták sora eredményeképpen végül elkészült és megjelent a NAGYRÁBÉI FALUKÖNYV, amely mindnyájunk életében, akik részt vettünk a megszületésében, nagyon sokat jelent. Mindenkinek mást, de egy FONTOS LÉPÉST, élményt az életünk során!

S EZ IS EGY NAGY LÉPÉS VOLT...

A kalendáriumi kör és a 16 éves múltat tekintő Pávakör tagjaiból 1991-ben megalakult a NAGYRÁBÉI BARÁTI KÖR ÉS EGYESÜLET. Hogyan is történt?

A sok közös élmény és a közös cél fűzte össze a két csoportot.

A közös élményeket a távolból érkezők vendégvárása és vendéglátása jelentette, a közös cél: a múlt értékeinek megőrzése, átadása az utánunk jövő nemzedékeknek volt.

Kik voltak a vendégek? Harry Webster – a Közösségfejlesztők Nemzetközi Szervezetének képviselője (ICEA), Josefina Fernandez, a katalán Népjóléti Minisztérium munkatársa, a testvérközségünkben, Korondról érkező amatőr művészeti együttes tagjai és Erdély különböző kis településeiről vagy Kárpátaljáról, közösségünk kialakulása és élete iránt érdeklődők köre.

A két csoport igazi vendégszeretettel fogadta a nagyvilágból érkezőket. A Pávakör múltat idéző szép dalai, az asztalra kerülő régi, ízes népi ételek emlékezetes élményt jelentettek számukra.

Harry Webster így ír erről a Parola című újságban:

„... melankolikus zenéjük, dalaik, melyet a 15 évestől 80 éveseket is magába foglaló kórusuk adott elő, szokatlan és megindító volt és egy kicsit, de határozottan jelét adta az ellenszegülésnek. Számukra az az önállóság, hogy a kalendáriumban leírhatják egymásnak régi és újkeletű észleléseiket és főként fáradhatatlan, munkában eltelt, derék múltjukat,

izgalmas és felszabadító élmény. Ez a munka összehozza őket, megbeszélni jelen és jövő dolgaikat.”³

Úgy gondolom, mi helybeliek sem tudnánk szebben, találóbban megfogalmazni közös dolgunk lényegét.

Két másik, közös, múltat idéző rendezvényünk: a Pernyésről és a Nagyrábérről elszármazottak találkozója szintén meghatározó, maradandó élményt jelentett minden jelenlevő számára. A közös összejövetelekből, alkalmakból született meg a Baráti Kör, az Egyesület megalakulásának gondolata. S a gondolatot tett követte: 1991 februárjában megalakult a NAGYRÁBÉI BARÁTI KÖR ÉS EGYESÜLET.

A KIS LÉPÉSEK, MELYEK KÖZÖSSÉGI FOLYAMATOT ÉPÍTENEK...

Közösségi életünket batus bálók, színházlátogatások, szomszédolások más közösségekkel, kirándulások, együtt megünnepeelt névnapok gazdagították, színesítették.

A közösségépítést szolgálta az is, hogy az Egyesület tagjai közül néhányan segítettek a Kertbarát Kör megalakulását, vagy hogy a nők – családanyák, feleségek, háziasszonyok – részére népfőiskolai jellegű kurzusokat szerveztek.

A foglalkozásokon résztvevők több éven át újra jelentkeztek, magukkal hozva barátaikat, szomszédjaikat. Belőlük is egy kis közösségi mag alakult. Úgy vélem, hogy a népfőiskolai mozgalom mint szabad művelődési forma, az ismeretszerzésen túl, megfelelő szellemű kezdeményezés esetén, a közösségfejlesztés egyfajta módszere. Esélyt ad arra, hogy a közös érdeklődés, közös gondok és élmények, a gyakori együttlét elindítson egy csoportot a közös cselekvés útján, az önszerveződés egyik változataként.

³Webster, Harry: így látnak minket: Jelentés az 1990. augusztus 16-22-ig tartó magyarországi látogatásról, ICEA. Parola, 4:10-11.
http://www.kozossegefejlesztes.hu/_Kozossegi_Adattar/PAROLAAR.NSF/d735fd2254be3c2ac125690d004a5c81/75ba621a87138a508525663b007ece3d?OpenDocument

KAPOCS A LÁNCSZEMEK KÖZÖTT...

A NAGYRÁBÉI FALUKÖNYV megírása a fejlesztői folyamat elindítója, szerves összetartó ereje, a közösség épülésének pillére volt. Kapocs a láncszemek között. Hogy hogyan? Úgy gondolom, nagyszerűen kifejezi ezt Józsa Kálmán polgármester írása, a könyv Ajánlása.

„Életutak, emlékek, apáról fiúra szálló történetek, egy generáció szenvedése, öröme-bánata a maguk egyszerű valóságában.

Erről szól a könyv, amit a kezében tart a Tisztelt Olvasó. Falunkban élő emberek vallanak fiaiknak, lányaiknak, unokáiknak, mindannyiunknak életükről, a korról, melyhez fiatalságuk kötődik.

Elmondják mindazt, amit csak ők tudnak, ők éreztek, ők szenvedtek, ami velük történt. Ennyi év távlatában, néhol csalóka emlékezésben megszépülnek a mindennapok, megelevenednek a fiatalság évei, nosztalgiával rajzolódik ki a régi falusi élet aktív közösségi szelleme. Egy lelkes kis csapat járta a falut az anyaggyűjtés idején és kereste mindazokat, akik tudnak valamit és el szeretnék mondani. Ez lehetett a kenyérsütés receptje, visszaemlékezés a 30-as, 40-es évek színjátzására, füstí vagy pernyépusztai emlékek, dalok és még sok minden más.

Az estébe nyúló beszélgetések alatt, ahol előkerültek a régi levelek, megsárgult fényképek, emberi sorsok rajzolódtak ki. Köztünk élő embereké. Mindez oly döbbenetes erővel, hogy az első beszélgetések után mindjárt megfogalmazódtak a kérdések: miért nem tudjuk mindezeket? Miért nem beszélgettünk már korábban? Miért nem jegyeztük le hamarabb? Őszintén meg kell mondanom, talán még most sem kezdtünk volna hozzá, ha nem találkozunk elhivatott, hozzáértő emberekkel és fel nem hívják figyelmünket, lendületet nem adnak a kezdéshez.

Bevezetőm elején falunkban élő emberekről szoltam, sajnos a könyv megjelenésekor már az „élt” szót is használni kell. Vannak, akik eltávoztak közülünk.

Első könyvünk megjelenésével nem ért véget a munkánk, folytatni szeretnénk, remélve, hogy felkeltettük az érdeklődést saját, szűkebb hazánk, környezetünk múlt- és jelenbeli megismerésére. Szeretnénk, ha

mások is kedvet kapnának megosztani velünk örömeinket, bánatunkat, emlékeinket.

A baráti beszélgetések, találkozók alkalmat adtak arra, hogy kiszabaduljunk bezártságunkból, kis közösségek kovácsolódjanak össze és elinduljunk egy új közösségi élet felé, ami talán nem is új, hisz már létezett.

A falukönyv tanulságai pedig arra intenek, hogy mi magunk is tegyünk meg mindent azért, hogy községünk minden lakója otthonának érezze faluját, ahol emberi életet élhet, Csokonai szavaival „ember és polgár” lehet.

E gondolatokkal ajánlom a községünk történetében ezidáig páratlan kiadványt mindazoknak, akiknek ez a kis bihari település a szülőfalut, a hazát jelentette és jelenti és azoknak, akiket érdekel sorsunk, életünk.”

Ezzel az ajánlással talán sikerült felkelteni a figyelmet, érdeklődést a település és lakói iránt. Még akiknek a könyvet nem is sikerült elolvasni, átérezhetik nagyszerű magunkra találásunkat. Magam is felismertem, hogy milyen nagy erő rejlik a közösségben.

Elképzeléseink lassan, de napról napra válnak valóra. Megjelenik a NAGYRÁBÉI HÍRMONDÓ. A faluújság új lehetőséget jelent az emberek egymás- és a falu irányítói közötti párbeszédre, az információk áramlására, oda és vissza.

Nagy esemény volt 1993 augusztusában a 25 évvel ezelőtt épült – eddig használatba nem vett – NAGYRÁBÉI TÁJHÁZ átadása, melyben a falu múltjának tárgyi emlékeit őrizzük. A sokszínű hagyomány – a Falukönyv, a Tájház, a Pávakör által ma is énekelt, itt gyűjtött dalok – mozgósító tényező lehet, és esetünkben az is volt a falu életében. Mutatja ezt például az is, hogy a Tájház teljes berendezése a lakosságtól került gyűjtésre. E tárgyak is szolgálják a jövő nemzedékek szocializációját, saját kultúrájuk elsajátítását.

1993 novemberében újra megrendeztük a Nagyrábérol elszármazottak találkozóját. Nagyon sokan „hazajöttek”! Köszönő, biztató szavaik erőt adtak a további közös cselekvéshez.

Élve a téli időszak „tétlenségre” ítélt csendes estéi adta lehetőséggel, a Kalendáriumi Kör tagjai hozzáfogtak a Falukönyv második kötete

anyagának gyűjtéséhez, írásához. A jóízű anekdotázgatás közepette vidáman telnek a kalendáriumi esték.

Kerül mondanivaló a Hírmondó következő számaiba is.

Rendszeresen a Kertbarát Kör összejövetelei is, szakmai tanácsokat kapnak a tavaszi munkák indításához.

Egy újabb kis közösség van kialakulóban. Évek óta hagyomány a szüreti felvonulás községünkben. Ezt elsősorban a fiatalok kezdeményezik, szervezik, mi a megvalósításhoz szükséges hátteret biztosítjuk (ruhák, nyergék, lovak). Ez évben először mutatkozott az igény, hogy a felvonuláson résztvevő fiatalok, valamiféle klubszerű közösséget alkotva, együtt maradjanak. A Művelődési Ház befogadta őket, szerény körülményeket biztosítva a közös szórakozásukhoz, időtöltésükhöz. Jó lenne, ha ez a kis csoport majd belenőne a Baráti Kör életébe, s erre meg is van az esély. A kárpótlás során földhöz jutottakat aktuális, napi információkkal, tájékoztatókkal segítjük a részükre ajánlott GAZDÁLKODÓK FÓRUMA keretében. Sajnos, egyelőre még kevesen élnek a lehetőséggel, de azért lassan csak megfogalmazódott az összefogás, esetleg a Gazdakör alakításának gondolata.

Az elmondott korábbi és a jelen lépések azt mutatják, hogy a közösségi élet, az összefogás, az öntudatra ébredés folyamata, ha lassan is, de határozottan, kibontakozni látszik településünkön. És ez az út vezet bennünket jövőnk felé, melynek egyik záloga a mi kis közösségünk, a BARÁTI KÖR.

Így összefogva, lépésről lépésre lesz több:

„Ez a falu a hazánk, ahol születtünk, benne otthonunk, ahová kötődünk, amíg élünk, de talán még utána is.”⁴

GONDOLATOK, ÉRZÉSEK, VÉLEMÉNYEK A BARÁTI KÖRRŐL...

Többeket arra kértem, beszéljenek arról, mit jelent számukra az Egyesület, a Baráti Kör – ez a közösség. Az ő gondolataikból idézek:

JANI BÁCSI, a kör tagja, nyugdíjas:

„1991-ben Nagyrábén is megalakult a Baráti Kör, aminek én is tagja lettem. Akkor még nem fogtam fel a jelentőségét, de ma már látom, milyen nagyszerű dolog ez. Szinte az egész falut magunkkal ragadjuk különböző összejöveteleinkkel. A Pávakörrel, a citerazenekarral, a kertbarátokkal nagyszerű kólás és pogácsás estéket szoktunk rendezni, videofilm-bemutatóval, amit saját magunk veszünk fel magunkról. De nagyon jó volt a találkozó azokkal a volt nagyrábéiakkal, akik a nagyvilágba mindenféle elkerültek az elmúlt 40 évben, akik kényszerből elhagyták a falujukat, falunkat. Milyen boldogság volt 30-40 év múltán újra itthon találkozni! Vagy amikor az utca emberétől nagy gratulációt kapott az ember a Falukönyv szerkesztéséért.

Jól eső érzés, hogy nem volt hiába való a fáradozásunk.

De jó volt az is, amikor kimozdultunk a falunkból, kirándultunk, színházba mentünk, vagy műsoros estét adtunk a Pávakörrel, gyerek citerazenekarral egy másik községbe. Szép emlékek ezek ma is. Javaslom, hogy minél több faluba menjünk el és hívjuk őket vissza, hogy a barátság minél jobban elmélyüljön egymás között.

És írjuk tovább a falukönyvet, mert sok történet van még a puszta népében. Hadd olvassák fiaink, unokáink, hogy milyen is volt a falu, a puszta népének élete 40-50 évvel ezelőtt.”

SÁNDOR, a kör tagja, szakmunkásképző intézet igazgató, önkormányzati képviselő:

„Az egyes ember értékrendje jelentősen eltér a másiktól. Az, hogy számára mi az igazi érték, azt hozta valahonnan, gyermekkorából, iskoláiból, neveltetéséből. Vannak azonban általános értékek, csak azok valahogy megfoghatatlanok. Ilyen például a haza. Mindenki számára mást jelent. Számomra a kötődést. A kötődést a nyelvhez, a szüleimhez, testvéremhez, embertársakhoz. Ahhoz a szegény paraszti világhoz, ahhoz az erkölcsi, emberi tartáshoz, amit szívesen hallgattam valaha nagyapám meséiben. De akkor nem értettem meg igazán. A meséket most újra kellene hallgatnom, de én már nem tehetem. Szerencsére van, akinek még él a nagyapja, nagyanyja. Egyszerű dolgokra jöttünk rá: kérdezzük meg azokat, akik tudják, hogy hogyan volt, kérdezzük meg az

⁴Nagyrábéi Falukönyv, 1992. Fekete János írása

időseket! Közben kiderült, hogy az emlékezésben tér és idő keveredhet, de vannak összecsengő, tényleges valóságok. A részek megismerése után összerakható az egész, de csak részben, mert mindig vannak újabb részletek, és akkor mit lehet tenni? Ekkor jött a nagyszerű gondolat!

A spontán folyamatot rendezte és rendszeressé tette a Falukönyvírás vállalt feladata.⁵ Eleinte volt bennem némi gátlás, mert a kör idősebb tagjai fél szavakból is értették egymást, mivel közös élmények kötötték őket össze ifjúságukból.

Aztán a sorozatos beszélgetések, a tárgyi ismereti köröm bővülésével kezdtem megérteni először csak a tényeket, később talán gondolatvilágukat is. A döbbenetem akkor következett be, mikor rájöttem, hogy a korosztályomból egyedül vagyok, és újabbak meg nem is igen vannak. Félt, hogy talán a múlt emlékeinek elvesztésével jövőbeni reményeink is homályosodnak.

Ha semmi mást, csak ezt a folyamatot egy picit változtatja meg ez a Baráti Kör, akkor már nem volt hiába.

Feltétlenül keresnünk kell a fiatalokat és erősíteniünk gyökereinket, mert másként értelmetlenné válik az életünk. Igaz, számomra a legfontosabb tanulsága beszélgetéseinknek – talán külön könyvet érdemelne –, hogy a tanyasi emberek számára a munka olyan volt, mint a levegő, kellett, mert ez volt az élete, ehhez kötődött öröme, bánata, ettől volt szép.

Ha arra gondolok, gyermekeink jövője a munkanélküliség, akkor ez egy pótolhatatlan fő gyökér kivágása. Védjük hagyományainkat!”

ZSUZSA – a kör elnöke, nyugdíjas pedagógus:

„Csak egy kicsiny rugónak tartom magam ebben a közösségben, melyben immár közel negyedik éve hajtom a fogaskerekeket, itt Nagyrábén. Szívesen és szívből teszem.

Az ötvenes évek közepén gyúlt bennem a láng, mely a falu közössége mellett kötelezett el. Akkor, fiatal tanárként, a színjátszók összefogásával szerettem bele a közös feladatok jó megoldásának

kellemes érzésébe és ez a jó érzés vezette tetteimet e faluban évtizedeken át.

A rendszerváltás küszöbén mi 30-40-en éreztük meg: „a mi falunkért mi tehetünk a legtöbbet!” Egyre gyakrabban jöttünk össze és beszélgettünk közös gondjainkról, múltbéli örömeinkről. Majd Baráti Körre, Egyesületté szerveződöttünk és így is kifejezésre juttattuk: együtt akarunk nyomot hagyni a falu életében azzal, hogy felelevenítjük múlt értékes élményeit. Alig vesszük észre az idő múlását, ha együtt vagyunk. Az évek ugyan múlnak, de a jó élmények mellett a „rugók” fényesednek, új erőt árasztanak a közösség felé, hisz általa erősödik.

Számomra ez a legfontosabb: kölcsönös igény az Egyesület tagjai között – ki-ki képessége szerint hajtja a fogaskerekeket!”

BÉNI BÁCSI – a kör tagja, nyugdíjas:

„Baráti Kör? Talán igen. Igen, mert többen úgy érezzük, hogy mi ebben a körben barátok vagyunk.

Mondanivalómat három csoportra osztanám ezzel kapcsolatban: múlt, jelen, jövő.

A múlt: amikor én gyerek voltam, az emberek jobban ápolták az összetartozás eszméit, hagyományait és a barátságot is. Akkor az emberek a szomszédba jártak a hosszú, téli estéken. Az idősek meséltek mindenről, ami régen történt. Gyerekeként áhítattal hallgattuk, és egy-egy ilyen történet után nagyot nőtt a szemünkben az a bácsi, aki a történetet elmesélte. Sok mindent hallottunk az ilyen tanyázások alkalmával. Úgy érzem, hogy az akkori gyerekek élményekben gazdagabban kerültek ki az életbe. A fiatal nem szégyellt az idősebbtől tanácsot kérni.

Mikor létrehoztuk ezt a baráti kört, bennünk motoszkált, hogy tenni kellene valamit, a rég, több évtizede megszakadt láncot összekötni, folytatni a régi hagyományt, a fiatalabb generációt bevonni. A fiatalok azonban nemigen jöttek.

A jelen: Van színházlátogatás, az innen elszármazottak találkozója, messziről jött vendégeket fogadtunk – szóval minden olyan, amit egy ilyen közösségnek lehet köszönni. No és a Baráti Kör kezdeményezte a

⁵Összesen 3 Falukönyv jelent meg, 1992-ben, 1995-ben és 2001-ben.

Falukönyv kiadását. Leírtuk, amit az öregek meséltek, amit mi magunk megéltünk. Nagy hiányt pótolunk ezzel!

Nagyon örültem, amikor az utóbbi ünnepi gyűlésünkön a megszokottakon kívül több fiatal arcot láttam, fiúkat, lányokat. Viszont hiányolom közülünk a község értelmiségét, különösen a tanári karból.

A jövő: Ha én lennék a hatalom, akkor a baráti kör eszméjét már az iskola nyolcadik osztályában elhíteném, a baráti kör ifi csoportjaként. Azzal kezdeném, hogy aki nyolcadikos, az automatikusan a kör tagjává válik.

A felnőttekkel kapcsolatban: ne ringassuk magunkat abban a hitben, hogy most, ilyen egzisztenciális problémákkal telítve, valaki ide fog jönni! A mostani dolgozó réteget akkor tudjuk mozgatni és beszervezni, ha a megélhetési gondok rendeződnek.

Minden ilyen egyesülésnek a mozgató rugója egy magasabb eszme, ami összetartja az embereket.”

KARCSI – a kör tagja, helyi ÁFÉSZ osztályvezető:

A Baráti Kör megalakulása a faluban szükségszerű volt. Nagyszerűen tükrözi a település demográfiai összetételét. Ránk, a Baráti Kör tagjaira hárul feladat önként vállalt és felelősségteljes munkát igényel.

Heterogén az összetétel, ami azt jelenti, hogy sokféleképpen élték, éltük meg a történelmet. Úgy kell elfogadni egymást, ahogy vagyunk. Néha nézetek ütköztetésével is láncszemének kell lenni ennek a kristályosodó folyamatnak. Az igazi értékünket az egymás iránti tolerancia, a kulturált együttélés határozza meg.

Úgy látom, a Baráti Kör iskolapéldája ennek. Felkutatni a múltat, megőrizni az emlékeket, megörökíteni mindent, ami szép, amit érdemes, ami tanulságul szolgálhat a felnövekvő nemzedéknek, az utókornak.

A Baráti Kör egy olyan kör, ahol egy közös cél érdekében fogjuk egymás kezét, mint ahogy, ha jól emlékszem, Schiller mondja: mindig egész akarunk lenni. Ha ez nem sikerül, próbálj meg láncszeme lenni az egésznek.

Ma sokan elfásulnak, befelé fordulnak, csalódottak. Így nekünk a körben feladatunk, hogy türelmesek, megértőek legyünk egymáshoz. Közösen örüljünk egymás sikerének. Kerüljük a torzsalkodást. Folytassuk az anyaggyűjtést és törekedjünk arra, hogy az emlékek,

élmények felszínre kerüljenek. A személyes élmények egy tisztulási folyamat után kerüljenek a nagy közösség, a falu elé. A részfeladatokat úgy kell összerakni, mint kőművesnek a téglát, hogy sok-sok ember munkájának a gyümölcsévé elkészüljön a mű, mely maradandó és értékálló. Ez a mi célunk, feladatunk, s úgy gondolom, ez nem kevés!”

PISTI és CSABI – a kör tagjai, egyben a Pávakör legfiatalabb tagjai, 18 évesek, fizikai munkások (közös vélemény):

„A Pávakörbe való járásunk kikapcsolódást és szórakozást jelent. Sok új arc megismerését, új tájakkal való ismerkedést. Örömet jelent a régi, szép dalok megtanulása, az idősebb emberek megismerése. Jó a rendezvényeken részt venni, pl. szalonnasütésen, batyus bálakon, kiránduláson. Izgalmas a pávakörök egymás közötti vetélkedése, próbatétele a minősítőkön. Azért is szeretünk ide járni, mert megértő barátokra találunk, mind az öregek, mind a fiatalok között. Ha valami gondunk, bajunk van, ezt a hétfő estéken el tudjuk felejteni. Szerintünk, ha valaki nem jár a körbe, nem is tudja, mennyi mindentől marad ki. Most már nem tudnánk a hétfő estét elképzelni a nagyrábéi népdalcsoport nélkül. Nekünk ez annyit jelent, mint más fiatalnak a diszkó. Szeretnénk, ha több fiatal is csatlakozna közénk, hogy ez a szép hagyomány ne merüljön feledésbe.”

ERZSIKE – a kör tagja, korábban népművelő volt, most kollégiumi nevelőtanár.

„Hogy mit is jelent nekem a Baráti Kör?

Nehéz helyzetben vagyok a megfogalmazáskor. Hiszen nemcsak mint tag vettem, veszek részt az Egyesület életében, hanem mint a folyamat egyik elindítója. Ennek az az előnye, hogy jobban átlátom a kialakult folyamatot, jobban tudok segíteni, ötletadóként működni.

Úgy érzem, hogy az egyesület megalakulásával a faluban a népművelői munka is nagyobb elismerést kapott, hiszen a tagok is részt vesznek egy-egy rendezvény lebonyolításánál, s így a szervezés, rendezés minden problémáját látják, magukénak érzik.

Az általános tapasztalatom viszont az, hogy hívó szó nélkül nem kezdeményeznek, így a titkárunk lelkiismeretes munkája és kitartása

nélkül nem tudom, mennyire lenne működőképes az egyesület. Pedig szerintem egy egyesületnél, bizonyos idő elteltével, az úgynevezett „önműködésnek” be kellene indulni.

Mindezek ellenére fontosnak tartom, hogy van egy csoport a faluban, akik lassan-lassan közösséggé formálódnak.

Ez azonban hosszú folyamat és kemény munkát, kitartást kíván mindenkitől, hiszen a cél az, hogy idehozzuk a nagyvilágot és megteremtsünk mindent, ami szép, ami jó, ami nemes és amit érdemes!”

Az Egyesület tagjai után szólaljon meg egy külföldön élő magyar a Baráti Kör életéről. Hogyan látja ő a mi közösségünket?

SALIGA ISTVÁN: Jöttem, láttam...

JÖTTEM Angliából, ahol több mint 35 éve élek. Sokfele jártam a világban, s bárhol voltam, mindenütt nyitott szemmel jártam és LÁTTAM különböző országokat és az ott lakó emberek szokásait, boldogságukat, keserűségüket.

Láttam sok jót és rosszat! Magyarországon közel egy évet töltöttem feleségem szülőhelyén, Nagyrábén. Örülök ennek, mert megismerhettem a vidéki életet, a magyar falut, a közösséget, az emberek gondolkodásmódját. Egész életemben városban laktam, leghosszabb ideig Londonban. Nem volt nehéz felismerni a különbséget. A faluban megismerkedtem rendes, őszinte emberekkel, akik helyes gondolkodásukkal nemcsak segítik, de össze is tartják a rábéli lakosságot. A különböző kulturális tevékenységek mellett elsősorban gondolok itt a Nagyrábéli Baráti Körre, melynek pár gyűlésén, programján részt vettem. Meglepett, hogy nagyobb számban idősebb emberek a kör tagjai, ami részben nagy előny, hiszen ezek az emberek azok, akik jobban emlékeznek nemcsak saját gyermekkorukra, hanem szüleiken keresztül azok gyermekkorára is. Örömmel láttam, hogy a Baráti Kör segítségével megszületett az első Nagyrábéli Falukönyv és már tervben van a második is. Nagyon jó érzés volt – nekem a távolélőnek különösen –, hogy felkeresték meghívásukkal a falujukból elköltözött embereket. Összehívták őket egy találkozóra, egy estére, mint jó anya a gyermekeit, avagy jó nagymama az unokáit. Megható volt – visszagondolva az elhangzott beszélgetésekre – hogy csak a jóra emlékeztek az emberek.

Mint Nyugaton élő ember, meg kell említenem, hogy van egy kis szorongó érzés bennem. Vajon meddig fog működni ez a szépen beindult, józan gondolkodású kör? Az államnak egyre kevesebb pénze van az ilyen szervezetek támogatására Nyugaton és Magyarországon is. Jó lenne, ha a tagok megértenék, hogy nemcsak munkájukkal, hanem anyagiakkal, egy kevés pénzzel is hozzájáruljanak ahhoz, hogy ezt a szép tevékenységet, a Baráti Kört, a község megtarthassa, és az unokák, majd azok unokái is tudjanak létezésükről.”

S hogy hogyan változtam e folyamatban én magam, e sorok írója, s mit jelent számomra ez a közösség? Az indulás óta, és ma is a Baráti Kör titkára vagyok:

25 éve élek a községben. A művelődési ház élén népművelőként végeztem munkámat, melyet mindig hivatásomnak éreztem.

Mint az előző rendszer népművelője tettem a dolgom évekig, szerveztem rendezvényeket, melyekről úgy ítélt meg: ez kell az embereknek. „Fejlesztettem ízlésüket, műveltségüket.” Úgy véltem, ezt várják tőlem és nem gondoltam, nem vettem észre, hogy közben kívül maradok a dolgokon, távol vagyok az emberektől.

Szerencsének mondhatom, hogy 1989-ben a Debreceni Megyei Művelődési Központ középfokú népművelői tanfolyamának hallgatója lettem. A többi tananyag mellett itt ismerkedtem meg a közösségfejlesztés szemléletével, módszerével. A falukönyv szerkesztése és az interjúk feldolgozása során éreztem csak igazán, hogy nagyrábéli vagyok, és idetartozom ehhez a faluközösséghez.

A szép alkalmak, összejövetelek, a Falukönyv nem minden kudarc és vívódás nélkül születtek meg. Ezek közepette váltam népművelőből közösségfejlesztővé, ami igen hosszú folyamat volt, és tart még napjainkban is. Ezen az úton, ami nem csupán sikerekkel kikövezett, úgy érzem, tovább kell járnom, járnunk, hogy együttműködve elérjük a célt, amit egyesületünk alakulásakor kitűztünk: a falut, ahol élünk, szebbé, jobbá tegyük, őrizzük, ápoljuk hagyományainkat és segítsük az embereket abban, hogy egymásra, önmagukra találjanak.

Mit jelent a Baráti Kör közössége a FALUNAK, az ÖNKORMÁNYZATNAK? A POLGÁRMESTERT kérdeztem meg erről:

„Településünk, de azt hiszem, a környező községek történetében is fellelhetők a régi közösségi élet nyomai. Egy részük túlélte az elmúlt 40 évet, bár szellemükben megszürcültek. Jó példa erre a Tűzoltó Egyesület, mely folyamatosan működött eddig is. Versenyekre készültek, segítettek, ha baj volt, de már eltűnt az a régi társasági élet, amely oly jellemző volt régen. Hasonló tapasztalataim voltak az iparos körökről is.

Örömmel érzekteltem – az előzőtől eltérően – a Pávakör működése közben, hogy a tagok jól érzik magukat a próbák után is, hogy szívesen találkoznak egymással, igénylik egymás társaságát. Ezt tetézte be a Baráti Kör megalakulása, ahol egy cél érdekében különböző emberek, akiknek egy része a beszélgetések előtt csak köszönő viszonyban volt egymással, mára régi ismerősként igényli a másikkal, másokkal való találkozást.

Kisugárzó hatásuk érzékelhető a településen, mikor hasonló érdeklődésű emberek valóban alulról jövő kezdeményezésként alakítják meg a Kertbarát Kört, vagy a szüreti felvonulásra készülő fiatalok később sem akarják, hogy szétessen alkalmi közösségük.

Elindult egy folyamat, igaz, takar hullámvölgyeket is, de biztató sejtetései vannak annak a régi közösségi élet elindulásának, mely a faluközösségek mindennapi életét jellemezte.

Nagyon jó ez az önkormányzat oldaláról, hisz egyrészt büszkeséggel tölt el a jól működő, öntevékeny közösségek létezése, másrészt megkönnyíti a kommunikációt, információcserére ad lehetőséget. E közösségek ráhangolhatók új gondolatok kibontására, megvalósítására, folyamatok segítésére.

Kialakul belső rendjük, ahol a tagok egymásra hatásukkal lemérhető pozitív folyamatok elindítói.

Értékeket mentenek meg, teremtenek újakat, mindezt saját maguk, szűkebb és tágabb környezetük, lakóhelyük örömeire.

Önkormányzatunk lehetőségein belül, minden évben sokat áldoz a közösségekre, bízva abban, hogy rajtuk keresztül a település anyagiakkal le nem mérhető, szellemi gyarapodását segíti.”

GROSKÁNÉ PIRÁNSZKI IRÉNT, a folyamat elindítóját, segítőjét, a külső fejlesztőt kérdezem: mit jelent számára az itteni munka? Ezeket a gondolatokat írta le.

„Sok minden eszembe jutott arról, hogy mit is gondolok a nagyrábéi közösségépítő munkáról: szubjektív benyomásokat, a helyi közösségi munka sajátosságait összegző szakmai tapasztalatokat, az emberek által kiigazított elképzeléseket.

Ez a munka sok mindenre megtanított, sok mindennel gazdagított, hitet adott, megerősített hivatásommal kapcsolatos döntéseim meghozatalában, új forrást jelentett tartalmas emberi kapcsolatok alakításában.

Olyan tapasztalatokkal gazdagított, amelyek nélkülözhetetlenek most, amikor az önszerveződés, a civil szféra megerősödése mindennél fontosabb feltétele lett a napjainkban zajló társadalmi átalakulásnak.

A közösségfejlesztő munkában rejlő lehetőségeket, a felvetett kérdésekre alkalmazható megoldási javaslatokat keressük népművelőként, közösségi munkásként, magánemberként.

1989-ben a középfokú népművelői képzés hallgatóival azzal az elhatározással mentünk el Nagyrábéra, hogy megismerjük a falu lelkületét, az emberekben meglévő szellemi erőtartalékokat és megpróbáljunk a segítségükre lenni abban, hogy egymásra találjanak jó ügyekért. Az emberekkel folytatott magánbeszélgetések „beszédessége” azonban mindig szótlansággá változott nagyobb közösségben. Csak nagyon lassan oldódott a bezárkózottság és ezután mintha mindenkinek lett volna egy eddig el nem mondott története. Órákig hallgattuk egymást, néha ingerülten, máskor érdeklődéssel. Mindenki megérezte, hogy a másiknak szüksége van arra, hogy elmondhassa azt, ami őt leginkább foglalkoztatja, amit nagyobb nyilvánosság előtt még nem fogalmazott meg. Ekkor éreztem úgy, hogy talán még a szavak is gyógyítanak és ekkor fogalmazta meg valaki: „többször jöjjünk így össze, beszéljessünk.

Sok mindenről beszélgettünk: helyi politikáról, a kárpótlásról, kinek-kinek egyre nehezedő életéről, az öregségről, a magányról, a vállalkozás nehézségeiről, a falu régi közösségeiről, az összefogásban rejlő csodákról.

Megtanultuk tisztelni és érteni a csendet, amely egy-egy ember feltárulkozása után adódott. Soha nem zártunk le semmit. Már úgy tűnt, hogy ez vajúdás, egy helyben toporgás, nem történik semmi, kevés az

eredmény. Persze ezt leginkább az érezhette így, aki nem esett át az összekovácsolódó esték élményén, aki csak eredményt akart.

Aztán elkezdődött a Falukönyv írása, az interjúk készítése, a régi fényképek gyűjtése, a gazdanapok előadásai, a közösségi rendezvények. Néhány lelkes ember kezdte megérteni a közösségben végzett munka értelmét, átérezni örömét.

A közösségépítő munka irányai két gondolatkör köré csoportosultak: az egyik felkutatni és leírni a település múltjához, régi meghatározó közösségeihez kötődő élményeket. Értelmes összefogásra hívni az idősebbeket, hogy a fiatalok is értsék a régmúlt történéseit, az emberekben ma is megmaradt kötődéseit. A másik szálon a gazdák fogtak össze, átadni a régi paraszti gazdálkodás fortélyait és érteni a mai lehetőségeket: a vállalkozás, a földek magántulajdonba kerülése, stb.

Közben a munka „láthatatlan” irányítóival (Vercseg Ilona, Józsa Kálmánné, Nagy Erzsébet) újabb és újabb felfedezésekre jutottunk. Sok baráti és tenni akaró ember gyűlt körénk, akik lehet, hogy először csak a nekünk adott ígéretéért, de később egymásért és a közös ügyért, saját sorsuk jobbulásáért, a falu otthonosabbá tételéért mondtak véleményt, vállaltak feladatot. Nem hallgathatom el konfliktusainkat sem. Hiszen volt, aki több ember részvételére, és főképp aktívabb részvételére számított, más pontosan ennek ellenkezőjében, a kivárásban, a gondolatok éréseben, a közösségi erő kiforrásában hitt. Soha nem törekedtünk egymás mindenáron történő meggyőzésére, ki előbb, ki később érezte meg a másik igazát, és a fejlesztő munka történései jelentették a végső tanulságokat.

1991-et írtunk már, amikor is megalakult a Baráti Kör, új formákkal és közösségekkel gazdagodott a falu:

Népfőiskolai sorozatok, a Kertbarát Kör, a gyermek citera együttes, sok közösségi alkalom és sok vendég fogadása határainkon innen és túlról. Megjelent a helyi újság több száma, átadásra került a helyi tájház. Nem lenne teljes a felsorolás a Pávakör nélkül, mely 17 éves múltjával a falu legrégebbi, és legösszeforrottabb közössége.

Talán a nagyrábéi emberek között mára már vannak olyanok, akik ugyan még mindig gyanakodva, de elhiszik, hogy a közösségi munkákból senki másnak nem lesz haszna, csak nekik, hogy a kalendárium senki más neve alatt nem jelenik meg, csak azokén, akik írták, hogy a véleményükre valóban kíváncsiak a helyi önkormányzat képviselői, hogy a 25 évvel ezelőtt lerakott alapból mára ugyan, de átadásra kerülhetett a tájház. A közösségépítő folyamatban nemcsak az a nehéz, hogy az embereket ki kell mozdítani a bezárkózottságból, de a legnehezebb elnyerni és megtartani a bizalmukat.

A közösségi építő munkát elemezve, ma már nem is mindig tudhatjuk, mi mit indított el, pontosan mi honnan ered. A légkör, amely megteremtődött általa, a legfontosabb.

A munka továbbgondolása is elsősorban azt jelenti, hogy jó érzékkel észrevenni és segíteni azokat a lakossági kezdeményezéseket, amelyek azt szolgálják, hogy mindenki otthonosan érezze magát a falujában. A helyi hagyományok ápolása mellett a helyi közügyek felé nyitó elképzeléseknek bátorítást adni, mind szélesebbre tárni a helyi nyilvánosság fórumait.

A helyi újságban Fekete János bácsi arról ír, hogy „milyen jó, hogy a mi falunkban még vannak kispadok.”

Arra gondoltam, akkor itt még vannak jó szomszédok, utcabeliek, akikkel érdemes meghányi-vetni a világ és a falu dolgait. Itt még oda lehet kuporodni a gyerekeknek is, hogy hallgassák az öregek jóízű anekdotázásait. Itt még van virágoskert a padok körül és felgereblyézik vasárnap az utcát.

A „kispadról”, amikor fontos dolgokról esik szó, mi sem hiányozhatunk!”

Szándékosan hagytam végére a folyamat elindítójának, a külső fejlesztőnek a gondolatait, vallomását, hogy mit jelentett számára kívülről segítőként, mégis teljes részeseként részt venni a munkában.

Úgy érzem, ezek a gondolatok összefoglalását adják annak a változásnak, ami eddig végbement.

A Nagyrábéi Baráti Kör és Egyesület ma is működik.

Tevékenységi formái:

- 2011-ben ünnepelte alakulásának 20. évfordulóját;
- Ma is szervezik és működtetik a Nők életmód népfőiskoláját, melyen minden évben megünneplik a Magyar Kultúra Napját és csatlakoznak a Művelődés Hete – tanulás ünnepe nemzetközi rendezvény sorozathoz;
- Kapcsolataikat ápolják, fejlesztik, bővítik – a határon túli közösségekkel is (Nagyvárad, Nagyszalonta);
- Rendszeresen tartanak Közgyűléseket, Vezetőségi üléseket, közösségi rendezvényeket;
- Segítik a településen az önszerveződést, generációkat kapcsolnak össze;
- Népfőiskolai keretben szomszédolnak a földesi Asszonyklub és a nagyszalontai Sinka István Kézműves Kör Egyesület tagjaival;
- Két évenként megrendezik a Nagyrábéről elszármazottak találkozóit;
- Folyamatosan tovább működtetik a Teleházat, közszolgáltatásokat végeznek az itt élők részére, segítve ezzel a nagyrábéiak életminőségének jobbítását;
- Megjelentetik a Nagyrábéi Hírmondó időszakos helyi újságot;
- Képzéseken, szakmai konferenciákon vesznek részt tagjai, vezetői.

Kapcsolat: Nagyrábéi Baráti Kör és Egyesület telerabe@t-online.hu

Nagyrábé, 2012 márciusa

A faluházak Péterfi Ferenc jegyzete

Így hívták azokat a kulturális – közösségi intézményeket, amelyek a 80-as években elég nagy számban épültek Magyarországon, többnyire kis falvakban, sokak helyi összefogásának eredményeként. Az akkori Népművelési Intézet egyik jelentős szakmai innovációs teljesítménye is volt ez a kezdeményezés. Több funkciót fogadtak be ezek az épületek, hasonlatosan a „Nyitott ház” művelődési otthoni kísérlethez, amelyet a zalaszentlászlói faluház elkészülte előtt mintegy tíz évvel vezetett a Népművelési Intézet az ország húsz művelődési otthonában. Sok szempontból a settlement-szerű működés is jellemezte ezeket, de a ma használt integrált közösségi szolgáltató terekre (IKSZT) is sok ponton hajznak ezek az intézmények. Csak éppen magyarul beszéltek róla, akkor még magyar elnevezéssel. Fontos jellemzőjük volt, hogy funkcióikat tekintve a település életéből szervesen építkeztek és építészetileg is igyekeztek szervesen illeszkedni az adott tájhoz, közösséghez.

Talán a legsikerültebb ezek közül a Zalaszentlászlón épült faluház lett. Most ünnepeltük ennek a 30. évfordulóját. A művelődés- és szakmatörténetileg is fontos épület ünnepén hangzott el az alábbi köszöntő Lóránt Józseftől, az akkori tanácsbírótól.

Lóránt József köszöntője a Zalaszentlászlói Faluház fennállásának 30. évfordulójára rendezett ünnepségen

Tisztelt ünneplők, kedves megjelentek!

E nemes ünnepre készülve azon gondolkoztam, hogy mi is legyen a címe mai megemlékezésemnek. Két szó, egy név jutott eszembe: Makovecz Imre!

E két szó, e név elegendő arra, hogy a jelenlévőkön túl az ország lakosságának nagyobb része, továbbá sokan a világon azonnal tudják, hogy egy kiváló emberről, egy nemes gondolkodóról, egy csodálatos építészről van szó. Beszéddek, előadások, írások, filmek, riportok, örökítették meg az ő tevékenységét, az ő életművét, melyről szebben és jobban szólni nem tudhatok.

Éppen ezért ma, amikor az általa tervezett és épített Zalaszentlászlói Faluházon emléktábláját felavatjuk, arra szeretnék emlékezni, ahogy őt megismertük, ahogy társak és jó barátok lettünk.

Hogy fentiekről teljes képet kapjunk, mindenekelőtt szólni kell az előzményekről, azokról a nehézségekről, melyet csak rendkívüli akarattal, erős összefogással és lakossági részvétellel tudtunk legyőzni.

Az építkezést megelőzően már a 70-es években felmerült egy új faluház, akkori nevén kultúrház felépítésének igénye. Ezen igényünket táplálta, erősítette az a kulturális élet, amely községünkben megvalósult. Azokban az években rendszeresek voltak a színházi előadások (Déryné színház), előadói estek sok jó színésszel, előadó művészekkel, neves szereplőkkel, Kossuth, Jászai és egyéb díjjal kitüntetett művészek fellépésével. Heti 3 mozielőadás volt. Az országosan elismert népdalkör mellett a helyi klub rendszeres előadásokat szervezett, melynek eredményességét jelzi, hogy a Budapesti Szépművészeti Múzeum munkatársai 5 éven át előadás-sorozatot tartottak nálunk.

Lakosságunk biztatása mellett többször fordultunk felettes szerveinkhez új kultúrház építésének engedélyezése és anyagi támogatása végett. Többszöri elutasítás után, keresve a megoldás lehetőségét, eljutottunk a Műegyetemre, ahol hallgatói segítséggel készült egy költséges és megvalósíthatatlan terv, melyet senki sem támogatott, s így keseregtek kudarcunkon újságírók, tv-riportot készítő filmesek. Gondjaink ismertek lettek. Akkor figyeltek fel ránk a Népművelési Intézet munkatársai, Beke Pál és Varga Tamás. Ők akkor kapcsolatban álltak Makovecz Imrével, korábbi kulturális létesítményei kapcsán.

Így találtunk egymásra, Zalaszentlászló és Makovecz Imre, akiben a jó munkakapcsolat mellett segítőkész és mindenben együttműködő, igaz barátot ismertünk meg.

Fenti kis csapat – velem kiegészülve – Targuba Miklós tanácselnök vezetése mellett, kétnapos tanakodás után arra a következtetésre jutott, hogy új épületet nem lehet építeni, ezért a régi épületet kell felújítani és bővíteni. Ekkor formálódott a végleges elképzelés, mely szerint a faluba nem illő lapostetős boltokra is ki kell terjeszteni az építkezést, vendégszobák kialakításával.

Makovecz Imre kitartóan bátorított bennünket, mondván, hogy nem a széllal, hanem a hatalommal kell szembeszegülni és meg kell próbálni a lehetetlent. Tudta, hogy a környékbeli erdők olcsón megszerezhető faanyagot rejtenek, kifejtette véleményét a cselekvési kényszerről, a nyomasztó tehetetlenségről, a bátor helyállásról. Végül látva a jelenlévőkön az elszántságot, a tettekeszséget és segíteni akarást, döntött, majd rövid időn belül bemutatta a házról készült vázlatokat. Első látásra alaposan meglepődtünk, elképzelve a beltéri faoszlopokat, de bíztunk benne és kételyeink sem merültek fel. Igen rövid időn belül hozta is a kész terveket, melynek átadása során bejelentette, hogy a terveket társadalmi munkában készítette, ezzel járul hozzá az építkezéshez. Egyben vállalta az építkezés műszaki-szakmai irányítását.

Mindez 1984-ben történt, és a felújítási engedélyt is viszonylag gyorsan megkaptuk, miután a Népművelési Intézet is ígért 1,2 millió forint támogatást. Ezután nem volt megállás, Imre rendszeresen jött hozzánk, általában 2-3 napra, amikor vagy a tanács épületében, vagy nálunk aludt. Sokszor kísérték őt el a Népművelési Intézet munkatársai, igazi jó barátok lettünk. Zalainak is érezte magát, szerette a zalai ízeket és a jó otellót. Ezért aztán a kis pincészeri tanácskozások mellett megismertük és megértettük az ő szellemi nagyságát, életfilozófiáját. Volt, amikor csak reggel tudtunk hazajönni, olyan nagy volt a hóvihár. De őt ez sem zavarta, éppen ezen a hóviháros délután választottuk ki az erdőben az ágasfának való tölgyeket, melyet a helyi tsz hozzájárulásként adott az építkezéshez. Olyan magasak voltak ezek a fák, hogy az alsó végéből 6-8 métert le kellett vágni. Később ezekből a végekből készültek a padok, az asztalok, burkoló anyagok. (Imre megjegyezte, hogy az ország legszebb tölgyerdejében járt.) Az ágasfák beszállítása után a falu „öregjei” megkezdték azok bőrzését, hogy mielőbb beépítésre kerülhessenek. A falu minden munkaképes lakója 12 nap társadalmi

munkát ajánlott fel, melyet sokat túl is teljesítettek. Mindemellett a Népművelési Intézet szervezett számunkra kétnapos országjárást, Makovecz Imre már elkészült sárospataki, jászszentlászlói és további faluházainak megtekintésére.

Imre – mint az építőmesterek késői utóda – úgy vezette le az építkezést, hogy kezében gyakran ott volt a rajz és ceruza mellett a balta, vagy a fűrész. Tervekből, pontosságból soha nem engedett, ha kellett, nagy hanggal utasította a kivitelezőket a precíz munkára. A fiatal Rezneki Jóska volt a faszerzetetek építője, aki Imre mellett nagyon sokat tanult, olyan gyakorlatra tett szert, hogy meghívta őt a sevillai pavilon kivitelezési munkáinak végzésére is, melyet azonban nem tudott elfogadni. Együtt működött Berecz Csaba, Balogh Mihály és társaik, zalai fafaragó művészek csapatával a faragott bútorok, a népi kandalló tervezésében, megvalósításában, gyakorlatilag minden munkafázisban jelen volt.

Nagyon sokan dolgoztak a faluház építkezésén, őket itt megemlíteni idő hiányában sem tudom, de nem hagyhatom ki, hogy ne említsem a KPM Területi Mérnöksége, valamint a DÉDÁSZ áramszolgáltató Keszthelyi Kirendeltsége által végzett társadalmi munkát. A már említett KPM dolgozói – mintegy 30 fő – a teljes géppark felajánlása mellett vállalták az épület alapjainak kiásását, annak bebetonozását, valamint a lábazati beton elkészítését, továbbá az ágasfák felállítását és bebetonozását. Ezt követően ők készítették el az egész épület síkalap bebetonozását, mindezt összesen egy szombat-vasárnapi hétvégén, úgy, hogy ezeken a napokon – nem lévén elég cement és sóder – indították a gépkocsikat a sóderbányába és a TÜZÉP-re. (Meg is érdemelték a részükre adott vadvacsorát a hozzávaló itallal együtt.) A DÉDÁSZ dolgozói ugyanígy elvégezték a belső szerelés egy részét, valamint a teljes külső szerelést. Fiatalok vállalták a régi épület lebontását és újralfalazását, melyet pár nap alatt megvalósítottak. (A „felújítási” elv miatt is gyorsan kellett dolgozni, hogy az valóban annak lásson).

Makovecz Imre ezt a faluházat sajátjaként szerette, ebben az épületben hangsúlyozottan jelenik meg az általa megálmodott „organikus építészet.” Megjelenik az ő művészete, embersége, szellemi nagysága is. Paolo Porthogesi olasz építészprofesszor múlt évben megjelent

könyvében összefoglalta Makovecz Imre életművét. Véleménye szerint ő az organikus építészetével évtizedekkel megelőzte korát, mely a személytelen formavilágból kiutat mutat a ma élő és a jövő építészei számára is.

Sok előkészítő munka, sok utánjárás, a tervező a szakemberek és a lakosság önzetlen munkájának köszönhetően a faluház 30 évvel ezelőtt felépült, átadására 1985. április 30.-án 16 óra 30 perckor került sor. A jelenlévőket kitűnő ételek és 2 db 50 literes csapra ütött boroshordó fogadta. Ekkor került sor a hagyományos májusfa állítására, azzal a kiegészítéssel, hogy szinte minden család szalagot kötött a felállítandó fára. A nagyszerű műsor után rendezett bálon kb. 600 személy vett részt.

Makovecz Imrével teljes mértékben egyetértve Pozsgai Imrét, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkárát kértük fel a Faluház ünnepélyes felavatására, aki felkérésünket szívesen fogadta. Külön öröm számunkra, hogy ezen a mai megemlékezésen személyesen is rész tud venni. Nagyszerű avatóbeszéde eltért a korábban megszokott avatóbeszédektől, hallani, érezni lehetett a levegőben lógó változások leheletét.

Avatás után jó barátsággal sokat beszélgettünk jelenünkről és jövőnkről.

Engedjék meg, hogy itt emlékezzek meg azokról, akik ma már nem tudnak jelen lenni ezen a szép ünnepen, azokról, akik ezért a házért olyan sokat tettek életükben. Azokról, akik azóta már az örök béke honában nyugszanak.

Mindenekelőtt Targuba Miklós tanácselnökre gondolok, akinek szívügye volt a faluház felépítése. Akadályt nem ismerve, éjt nappallá téve törekedett a terv megvalósítására. Ment járásra, megyére, minisztériumba, ha nem járt sikerrel, újrakezdte. Később, a ház elkészülte után, két évtizeden keresztül rendszeresen ismertetőt tartott a faluház építéséről és működéséről egyetemi építész és közművelődési csoportok részére. Makovecz Imre munkásságát, a ház építésében betöltött szerepét ismertettem, sajnos már ő sem lehet közöttünk. Barátságát haláláig megőriztük, temetésén többen részt vettünk. Szintén elköltözött közülünk Beke Pál, Varga Tamás, továbbá Kovács Flórián és

Tóth János, akik terv megvalósítása mellett a kulturális élet területén támogattak bennünket. És még sokan mások, azok az egyszerű falusi emberek, vagy vidékiek, akik önzetlen munkával vettek részt e feladatban.

El kell még mondanom, hogy faluházunknak igen gyorsan elterjedt a híre bel és külföldön egyaránt. Egymás után érkeztek csoportos kirándulók, családok, egyének, akik látni szerették volna a falu és Makovecz Imre szerényen büszke épületét. Még az átadás évében volt a Kairói Nemzetközi Építész Kongresszus, ahol e ház terveit a jelenlévők megismerték, majd nagyon sokan meg is látogatták. Többek között Európa legtöbb országából, Kanadából, Észak- és Dél-Amerikából, Japánból, Ausztráliából, Dél-Afrikából és más országokból érkeztek látogatók.

Tisztelt jelenlévők! Faluházunk felújítása befejezés előtt áll, de állagának megóvására további segítséget várunk az arra illetékes szervektől. Itt kell megköszönnünk azt a segítséget, amit eddig a felújításhoz kaptunk és örömmel vettük a hírt, hogy a kistelepülések 1,2 millió Ft állami támogatást kapnak kulturális feladataik ellátására.

Tisztelt megjelentek, még-egyszer köszönöm a részvétüket, az együttérzésüket és azt a segítséget, mely a mai nap sikerét hozta! Közös feladatunk óvni és védeni ezt a házat, vigyázni arra, hogy majd amikor műemlékké nyilvánítják, akkor is ilyen jó állapotban legyen, addig is szolgálja lakosságunk közművelődését, központja legyen a közösségi életnek, melyre az elmagányosodás idején egyre nagyobb szükségünk lesz.

Kedves Ünneplők!

A ma még élő szervezők, tervezők és kivitelezők, valamint az épület felavató és ma is jelenlévő Pozsgai Imre nevében arra kérem Önöket, hogy néma főhajtással emlékezzünk azokra, akik ma már nincsenek

közöttünk, többek között Makovecz Imrére, Targuba Miklósrá, Beke Pálra, Varga Tamásra, Kováts Flóriánra, Tóth Jánosra és minden elhunyt közreműködőre, azzal, hogy az örök béke honában álmoldják újra ezt a szép faluházat.

Zalaszentlászló, 2015. március 1-jén

Lóránt József
Zalaszentlászló

Zalaszentlászló, Faluház ünnep

PAROLA. Felelős kiadó: a Közösségfejlesztők Egyesülete;
Felelős szerkesztő: Vercseg Ilona;
Tördelés: Príma Viktória;
Előfizetés – évi négy számra 2000 Ft – a Szerkesztőség címén:
1251 Budapest, Pf. 42;
Telefon és fax: 201-5728, e-mail: kofe@kkapcsolat.hu;
Műszaki szerkesztés: i&i Kft.